

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876. Andra Kammaren. N:o 18.

Onsdagen den 8 Mars.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets utlåtande N:o 21, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel; hvarvid i ordningen förekom

Punkten 6.

Mom. b, som bifölls.

Mom. c i samma punkt äfvensom *punkten 7* blefvo jemväl bifallna.

I *punkten 8* hade Utskottet, beträffande de under sjunde hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag, hvilka ej i de föregående punkterna blifvit särskildt omförmälda, hemställt:

att samtliga i fråga varande anslag måtte bestämmas till enahanda belopp, som i nu gällande riksstat vore upptagna, dock med förbehåll om den ändring i aflöningsanslaget till mynt- och kontrollverken, som kunde blifva en följd af pröfningen utaf Kongl. Maj:ts den 31 nästlidne Januari till Riksdagen aflåtna nådiga proposition, angående ny lönestat för nämnda verk, samt med iakttagande af den jemkning i anslaget till "skrifmaterialier och expenser, ved m. m.", som för jemnande af hufvudtitelns slutsumma blefve erforderlig.

Efter uppläsning af denna hemställan anförde:

Herr Jöns Pehrsson: I denna punkt förekommer, att alla öfriga under denna hufvudtitel uppförda ordinarie anslag må bestämmas till enahanda belopp som de i nu gällande riksstat upptagna.

Ehuru tankarne måhända kunna vara delade derom, huruvida man, utan att motion derom blifvit väckt, skulle kunna yrka för-

Andra Kammarens Prot. 1876. N:o 18.

ändring i något af dessa anslag, förefaller det mig dock vara med grundlagen öfverensstämmande, att ett sådant yrkande kan göras. Vi veta att Riksdagsordningen föreskrifver, det Stats-Utskottet skall vid hvarje riksdag pröfva samtliga i riksstaten förekommande utgifter samt för Riksdagen föreslå hvad till fyllande af behovet erfordras, sedan nödiga inbesparingar blifvit iakttagna. Detta har Stats-Utskottet mycket riktigt gjort, då det hemställt, att i fråga varande anslag borde bibehållas till oförändradt belopp. Häraf drager jag den slutsatsen, att, då Utskottet kunnat göra denna framställning, det jemväl kunnat pröfva, huruvida anslagen äro för sina respektive ändamål behöfliga. Nu förekommer sist uti den vid Utskottets betänkande fogade tabell litt. c upptaget ett anslag till Kongl. teatern å 60,000 kronor. Uti detta anslag har visserligen icke genom någon motion blifvit ifrågasatt förändring, men här har dock i detta fall förut praktiserats, att man detta oaktadt inom denna Kammare påyrkat och erhållit votering om förändring i anslaget.

Nu har man visserligen berättat för mig, att Kammarens nu varande talman skulle vara af den åsigten, att han, derest ett sådant yrkande nu väcktes, skulle vägra att derå framställa proposition. Och om förhållandet är sådant, vill jag ej göra något egentligt påstående i detta afseende. Jag tror dock att hans företrädare på talmansplatsen, hvilken, såsom vi minnas, framställt proposition å ett dylikt yrkande, icke skulle hafva gjort det, om han icke ansett en sådan proposition vara öfverensstämmande med grundlagen.

För min del finner jag anslaget till Kongl. teatern vara mindre nödvändigt nu än förut, och detta af det skäl, att inom hufvudstaden finnas många enskilda teatrar, som bära sig mycket väl, och jag behöfver i detta afseende endast påpeka "nya teatern", för hvilken ändock i hyra erlægges ett belopp af 30,000 kronor årligen. Jag skulle dock icke begära nedsättning i anslaget till Kongl. teatern, om jag icke ansåge, att en sådan åtgärd skulle lända till samma teaters egen fördel och nytta, öfvertygad som jag är, att densamma då skulle skötas med sådan omsorg, att den bättre skulle kunna bestå i konkurrensen med hufvudstadens öfriga teatrar än nu, då den har att stödja sig vid i fråga varande anslag, hvilket jag anser vara allt för stort, och jag tror att konsten icke skulle förlora på en sådan förändring.

Emellertid tager jag mig nu friheten hemställa, huruvida Herr Talmannen vill göra proposition på nedsättning uti i fråga varande anslag; men derest han icke skulle anse en sådan proposition grundlagsenlig, vill jag ej besvara med något yrkande i denna väg.

Herr Clairfelt: Ehuru jag, i likhet med den siste värde talaren, skulle vara böjd för en nedsättning i anslaget till Kongl. teatern, likväl på helt andra skäl, än dem han nyss anfört, anser jag det dock ej tillständigt att nu framlägga dessa eller göra något yrkande, emedan, då förslag i detta afseende icke i veder-

börlig ordning framkommit, Kammaren, efter mitt förmenande, ej eger ingå i pröfning af ett sådant yrkande.

Jag yrkar alltså under detta förhållande bifall till Utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, biföll Kam-maren Utskottets hemställan.

Punkterna 9 och 10.

Blefvo likaledes bifallna.

Punkten 11.

Mom. a.

*Ang. dyrtids-
ullägg åt pre-
sidenten i
Kammar-
kollegium*

Utskottet hade föreslagit, att Kongl. Maj:ts framställning om beviljande för år 1877 af ett dyrtidstillägg af 1,000 kronor åt presidenten i Kammarkollegium icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Ordet begärdes af

Chefen för Kongl. Finansdepartementet, Herr Statsrådet Forssell, som yttrade: Då Kongl. Maj:t föreslagit ett dyrtidstillägg af 1,000 kronor såväl till Kammarkollegii som Kammarrättens presidenter och derutinnan afvikit från de grunder, hvilka i allmänhet antagits för äskande af dyrtidstillägg, har detta skett med hänsyn dertill, att desse presidenter äro att anse såsom vederlikar till hofrätternas presidenter, för hvilka Kongl. Maj:t vid denna riksdag begärt aflöningar till belopp af 10,000 kronor. Det är visserligen sant, att då detta belopp för hofrätternas presidenter begärdes, skedde sådant i samband med vissa den allmänna löneregleringen åtföljande ändringar i hofrätternas arbetsordning; och jag är långt ifrån att underkänna betydelsen af denna omständighet. Men om ock icke nu föreligga förslag till löneroglering och organisationsförändringar för Kammarkollegium och Kammarrätten, har likväl den omständigheten synts vara mindre väsentlig för frågan om verkens chefers aflöning, enär, äfven under förutsättning af en mera fullständig ombildning af dessa verk, chefernes ställning, och verksamhet icke torde komma att undergå någon större förändring. Det är på denna grund Kongl. Maj:t föreslagit, att redan nu ett högre aflöningsbelopp måtte tillerkännas desse presidenter; och sedan Riksdagen numera för sin del bifallit Kongl. Maj:ts begäran åtminstone i fråga om två af hofrätternas presidenter, gör jag mig förvissad om, att Kammaren icke utan närmare beseende anställer sitt val emellan Kongl. Maj:ts proposition och Utskottets förslag.

Herr Stråle: Det kan icke förnekas, att här föreligger en

Ang. dyrtids-
tillägg åt pre-
sidenten i
Kammars-
kollegium.
(Forts.)

af dessa frågor, deri, om man så vill, det subjektiva tycket eller den ene eller andre individens mer eller mindre varsamma skaplynne kan vid bedömandet göra sitt inflytande gällande. Men vid denna speciela fråga tillåter jag mig likväl fästa Kammararens uppmärksamhet på, att icke allenast subjektiva, utan äfven objektiva skäl böra tagas i betraktande. Detta objektiva skäl hemtar jag från den lön, som är anslagen åt presidenten i Kommerkollegium. Då presidenten i detta embetsverk, som enligt mångas åsigt med det första bör upphöra, åtnjuter ett arfvode af 10,000 kronor, kan jag nemligen för min del icke finna, hvarföre presidenterna i de embetsverk, man vill hafva kvar, icke skulle komma i åtnjutande af lika stor aflöning. Jag kan icke här inlåta mig på en jemförelse mellan ärendenas vigt, mängd och betydelse i dessa olika verk, men jag hemställer, om icke man af den omständighet, att, då Kommerkollegium arbetar med 4 kommersråd och 20 tjänstemän, Kammarkollegium har 6 kammarråd och 33 tjänstemän, kan draga åtminstone den slutsats, att, hvad presidenten i Kammarkollegium kan hafva mera att göra, mindre kan han icke hafva. Nu invänder man, att aflöningen till presidenten i Kommerkollegium är anslagen af Kongl. Maj:t men icke af Riksdagen beviljad, och att, om Riksdagen nu skulle fastställa lönen för ifrågavarande president till det högre beloppet, detta för framtiden skulle kunna blifva ett farligt prejudikat. I detta hänseende ber jag få erinra, att, om jag icke misstager mig, det ej finnes mer än sju presidenter samt att af dessa två redan erhållit den högre aflöningen, en tredje till hälften fått samma lön sig anslagen, en fjerde af Kongl. Maj:t erhållit det högre beloppet, och att fråga om förhöjd lön åt den femte, nemligen presidenten i Statskontoret, ännu icke kommit under behandling. Då det således blott återstår presidenterna i Kammarkollegium och Kammarätten, kan det, som Herrarne behagade finna, här icke blifva fråga om mer än 2,000 kronor, med hvilket belopp utgifterna för detta år skulle ökas. Det tyckes således vara uppenbart, att frågan icke tagit sådana dimensioner, att det vore att befara, att man, genom bifall till Kongl. Maj:ts förslag, skulle inlåta sig på någon betydligare obestämd utgift för framtiden. Det är möjligt, att en eller annan skulle kunna invända, att genom anslaget; ökande utgifterna kanske skulle stiga så, att vår budget icke komme att gå i hop. Jag ber då att få erinra, att vi på sjetta hufvudtiteln varit nog lyckliga att kunna inbespara något öfver 2,000 kronor, som skolat utgöra aflöning åt en kusk, en nattvakt och fyra stalldrängar vid Flyinge stuteri, och att det således är tillfälle för Kammararen att gifva detta lönetillägg utan att öfverskrida det utgiftsbelopp, Stats-Utskottet från början tänkt skola erfordras.

För icke många dagar sedan hade vi tillfälle att höra en alltid fyndig och lyckad talare från upplandsbanken, hvilken, då han yttrade sig i frågan om anslag till premier vid utställningar, icke fullföljde en dervid gjord deduktion utan slutade med att icke begära proposition af Talmannen, motiverande detta med.

om jag icke hörde allt för orätt, att han icke vore fullt säker, att han ej genom yrkande på proposition skulle framkalla en konstitutionel konflikt. Då man ser den hastigt påkomna sparsamheten vid denna punkt, skulle en närgången anmärkare lätt nog kunna få den föreställning, att, om icke här föreläge en konstitutionel konflikt, den sparsamhet, som här uppenbarar sig, åtminstone skulle vara en följd af en sådan. Jag tror icke att detta är förhållandet och misstänker detta så mycket mindre, som jag fullkomligt gillar den sats, som här för icke länge sedan framhölls, att Cæsars maka icke får misstänkas. För min del tillämpar jag denna sats i afseende på Stats-Utskottet, men vid sådant förhållande bör Cæsars maka icke heller på minsta sätt komprometteras.

En aktad och inflytelserik ledamot af Stats-Utskottet nämnde också ungefär samtidigt, att bästa beviset på makt vore att begagna den med moderation. Detta är möjligen sant; men i afseende å denna punkt ser jag bestämda antydningar till makt, men jag fruktar, att moderationen saknas. Det kan icke här, enligt min uppfattning, vara fråga om beloppet, och detta så mycket mindre, som i Stats-Utskottets betänkande intet annat ord finnes, som kan gifva en antydning om, hvarför besparingen föreslagits, än att chefen för statens jernvägstrafik icke har mer än 9,000 kronor i lön. Det är sant, att alla liknelser halta, men denna haltar så, att den icke kan gå alls; ty icke har någon förr jemfört presidenterna i rikets kollegier med dessa mera underordnade chefer för i nyare tider inrättade verk. Huru jag än ser frågan, kommer jag till samma resultat, som jag i början af mitt anförande nämnde, att, så länge presidenten i Kommerskollegium åtnjuter 10,000 kronor i aflöning, det icke finnes någon anledning, hvarför icke presidenten i Kammarkollegium skulle hafva lika mycket, hvarom jag äfven för min del anhåller om proposition.

Herr Carl Ifvarsson: Det är icke någon hastigt påkommen sparsamhetsifver och icke heller någon ny grundsats, som här gjort sig gällande inom Stats-Utskottet, utan det är alldeles samma grundsats, som under de två nästföregående åren blifvit följd i afseende å beviljande af dyrtidstillägg; det är här endast fråga om dyrtidstillägg och icke om en fullständig löneroglering; och att Utskottet i sådant afseende haft skäl att hålla på den vanliga principen i detta hänseende, torde enhvar finna af hvad under föregående år i samma hänseende förekommit.

Dessutom vill jag icke utan särskild pröfning medgifva, att presidenterna i rikets kollegier och hofrätter skola hafva en lika aflöning; ty de äro i en med hvarandra något olika ställning. I rikets hofrätter innehafva presidenterna en själfständig domareverksamhet och äro oafsätlige, men huru förhållandet är med kollegiernas presidenter lemna jag derhän. I allt fall bör frågan förekomma i sammanhang med en ny löneroglering, derest en sådan kommer att uppgöras, och så länge ej detta skett, tror jag det vara välbetänkt att bibehålla samma grundsats, som hittills

*Ang. dyrtids-
tillägg åt pre-
sidenten i
Kammar-
kollegium.
(Forts.)*

Ang. dyrtids-
tillägg åt pre-
sidenten i
Kammars-
kollegium.
(Forts.)

i afseende å dyrtidstilläggen blifvit följd. Det är också med anledning af denna omständighet, jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Dickson: Herr Talman! Mine Herrar! För min del kommer jag att vid denna punkt yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Jag har väl hört hvad en ärad ledamot af Stats-Utskottet, Herr Ifvarsson, nyss i frågan yttrade, men jag har uti detta yttrande icke funnit något skäl anfördt, hvarföre icke Kongl. Maj:ts förslag skulle bifallas, då jag såsom sådant icke räknar hvad han anförde derom, att frågan angående omorganisation af Kammarkollegium så väl som — enligt hvad i en senare punkt af Utskottets utlåtande förekommer — Kammarrätten ännu är oafgjord. Det är nemligen otvetydigt — alla Kammarens ledamöter torde väl derom vara ense — att det är högst sannolikt, att, vid en blifvande lönereglering, lönerna för presidenterna uti dessa embetsverk komma att bestämmas till samma siffra, som hofrättspresidenternas. Deruti att frågan om löneregleringen är oafgjord ligger sålunda intet skäl, hvarföre detta af Kongl. Maj:t äskade dyrtidstillägg skulle afslås, då behovet af en lönetillökning här är lika stort som för hofrättspresidenterna.

Jag måste visserligen från min ståndpunkt lemna Stats-Utskottet det amplaste erkännande för den verkliga storartade liberalitet och den beredvillighet, hvarmed det gått regeringens önsknings till mötes, och — om det tillåtes mig att begagna ett favorituttryck af den ärade representanten för Wenersborg och Åmål — har Stats-Utskottet, så långt vi hittills följt det, handlat "utan knussel". Men här synes dock detta icke vara fallet. Det förefaller mig — för att nu något ingå å den politiska delen af frågan — som det uppstått en viss brytning inom det parti, som har majoriteten inom Kammaren, i det en del af partiet vill gå regeringens önsknings till mötes, medan en annan fraktion inom detsamma kvarstår på den gamla ståndpunkten. Det finnes ett slagord, som förr ända till öfverdrift inom denna Kammare användes — konsekvens. I år hafva vi dock hört ganska litet af detta — möjligen är konsekvensen öfvergifven. Jag vill dock härvid såsom ett lysande undantag nämna representanten från Sunnerbo, ty han är verkliga fullt konsekvent. Huruvida åter öfrige medlemmar af partiet äro det, hemställer jag till Herr Jöns Pehrssons bedömande; af hvad jag af diskussionerna hört, tyckes han icke vara fullt nöjd med dem. Sjelf vill jag emellertid vara konsekvent. Jag har vid behandlingen af sjetta hufvudtiteln yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition om dyrtidstillägg för chefen för Jernvägstrafikstyrelsen, och angående presidenten öfver Skåne och Blekinge har jag gjort detsamma. Jag har all anledning förmoda, att Riksdagen vid en blifvande lönereglering bestämmer den ifrågavarande lönen till 10,000 kronor, och i konsekvens härmed kommer jag också att vid denna punkt yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Jag vet väl, att frågan kommer under gemensam votering, då Första Kammaren utan omröstning

bifallit Kongl. Maj:ts förslag, och denna Kammare, efter hvad jag förmodar, kommer att bifalla Stats-Utskottets förslag. Utgången är således oviss; men jag yrkar emellertid bifall till Kongl. Maj:ts förslag, då vi framdeles få tillfälle att se, huru voteringen kommer att utfalla.

*Ang. dyrtids-
tillägg åt pre-
sidenten i
Kammar-
kollegium.
(Forts.)*

Herr Hörnfeldt: Då Stats-Utskottet afstyrkte det af Kongl. Maj:t begärda dyrtidstillägget åt presidenten i Kammarkollegium, så skedde det alls icke i beräkning att derigenom tillställa någon konstitutionel konflikt hvarken emellan regeringen och Kamrarne eller mellan dessa och Kammarkollegii president, utan endast af det principiela skäl, som af Carl Ifvarsson redan blifvit omnämndt; och då Riksdagen sistlidna år icke fann skäligt att bevilja dyrtidstillägg åt ifrågavarande president, så ansåg Stats-Utskottet sig böra handla lika konsekvent, som representanten från Sunnerbo, vännen Jöns Pehrsson, och således afstyrka Kongl. Maj:ts förslag. Herr Dickson bör således icke beskylla Utskottet för brist på konsekvens; vi hafva ju varit lika konsekvente som Jöns Pehrsson.

Den ärade representanten från Stockholm, som nyss hade ordet, gaf oss anvisning, hvar vi skulle kunna taga igen den summa, som erfordrades för beviljande af detta dyrtidstillägg. nemligen i den besparing, som gjordes i det af Kongl. Maj:t begärda anslaget till Flyinge stuteri. Men härvid ber jag att få erinra den ärade talaren, att denna vaxel för närvarande icke kan accepteras. Det skulle nemligen kunna inträffa, att Stats-Utskottets förslag rörande anslaget till Flyinge vid den gemensamma votering, som derom skall ske, kommer att bifallas; och om vi således nu bevilja Kammarkollegii president dyrtidstillägg under förutsättning och med vilkor, att en motsvarande nedprutning i anslaget till Flyinge skall göras, så tror jag, att han skall vara föga belåten dermed och anse sig stå i temligen obetydlig tacksamhetsskuld till Herr Stråle.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Statsrådet Forssell: Det smärtar mig visserligen att nödgas i ringaste mån förringa vigten och värdet af de skäl, som kunna anföras just för den åsigt, jag här förfaktar; men i sanningens intresse anser jag mig skyldig upplysa Kammaren, att det viktigaste af de skäl, som af Herr Stråle anfördes för beviljandet af det ifrågavarande dyrtidstillägget, icke håller streck. Han yttrade nemligen, att Kommerskollegii president för närvarande åtnjuter dyrtidstillägg. Troligen hänförde han sig dervid till det vid statsverkspropositionen fogade protokoll öfver civilärenden. hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet den 16 Juni 1875, hvori omförmäles, att Kongl. Maj:t godkänt statsrådet och chefens för Civil-departementet förslag, att presidenten i Kommerskollegium skulle komma i åtnjutande af 9,000 kronors lön samt derutöfver för innevarande år 1,000 kronor såsom dyrtidstillägg. Härvid ber jag dock att få fästa Kammarens uppmärksamhet derå, att

Arg. dyrtids-
tillägg åt pre-
sidenten i
Kammar-
kollegium.
(Forts.)

detta gälde för år 1875, under hvilket år samtliga presidenter åtnjöto dyrtidstillägg. Att presidenten i Kommerskollegium för år 1876 särskildt erhållit sådant tillägg, är mig alldeles obekant; och, ehuru jag icke nu kan erinra mig lydelsen af det Kongl. bref, som under någon af de sista månaderna utgått för att bestämma aflöningen för Kommerskollegii embets- och tjänstemän för 1876, anser jag mig dock kunna försäkra, att dess president deri icke fått sig tillförsäkradt något dyrtidstillägg för detta år, hvilket naturligtvis haft sin grund deri, att öfrige presidenter för samma år icke heller fått sådant tillägg.

Herr Jöns Pehrsson: Jag vet ej rätt, huru jag skall fatta Herr Dicksons yttrande nyss; men det förefaller mig vara mycket orätt gjort af honom att här vilja uppställa en allmogens man såsom föremål för sin drift, ty såsom sådan måste jag betrakta hans senaste anförande.

Hvad sjelfva saken beträffar, får jag säga, att jag knappast brydde mig om att lyssna till hans utgjutelser; men man har sagt mig, att han behagade vädja till mitt omdöme, huruvida Stats-Utskottet i nu föredragna moment handlat så alldeles riktigt, då det afstyrkt beviljande af dyrtidstillägg åt presidenten i Kammarkollegium. I det fallet kan jag tryggt försäkra Herr Dickson, att han icke har att vänta något medhåll från min sida, ty, enligt min uppfattning, har Stats-Utskottet icke blott handlat rätt såsom det gjort, utan skulle ock hafva kunnat gå ännu längre i sina besparingar. Förhållandena äro nemligen nu mycket olika mot för sex år sedan, och derföre tror jag, att Stats-Utskottet gjort rättast, om det — så framt grundlagen ej lägger något hinder deremot — nu till indragning föreslagit icke blott det i fråga varande dyrtidstillägget, utan ock hela lönen och presidentsysslan med. För denna min åsigt hemtar jag stöd i det förhållande, att, sedan genom 1869 års författning räntepersedlarne blifvit förvandlade i ett visst penningevärde, Kammarkollegii tjänstemän numera hafva så ofantligt mycket mindre att göra mot förut, att inom detta verk ganska stora indragningar utan olägenhet kunna ske. Herrarne må icke tro, att detta är något gyckel af mig; ty, ehuru jag icke eger stor insigt i dessa ämnen, vet jag dock ganska väl, att desse tjänstemän, sedan de genom nyssnämnda författning blifvit befriade från besväret att uträkna räntepersedlarnes värde, numera hafva knappt fjerdedelen så mycket att göra som förr.

Följaktligen kan Herr Dickson, såsom jag förut nämnt, icke få något medhåll af mig, åtminstone icke denna gång; utan anser jag att Stats-Utskottet gjort ganska rätt uti hvad det gjort i denna punkt.

Herr Stråle: Jag erkänner villigt och utan vidare omsvep att jag gjort mig skyldig till de misstag, om hvilka Herr Departementschefen behagat lemna närmare upplysningar; men jag ber på samma gång få nämna, att jag hemtade mina uppgifter från det

Kongl. bref, genom hvilket förordnades, att den tillförordnade presidenten i Kommerskollegium skulle ega att uppbära ett årligt arfvode af 10,000 kronor. Jag förbisåg härvid, att en förändring i detta hänseende numera inträffat, och jag får till följd deraf förklara, att, ehuru jag mycket ogerna släpper min ståndpunkt i frågan, jag tillåter mig uppdraga en jemförelse emellan de olika kollegierna, och den utfaller så, att presidenten i Kammarkollegium sannerligen har mera att öfvervaka än sina vederlikar i de öfriga kollegierna. Följaktligen torde denna president endast på denna grund vara förtjent att åtnjuta 1,000 kronor högre aföning än de öfriga. För öfrigt tror jag mig redan förut hafva anfört så pass giltiga skäl för min åsigt i frågan, att jag finner mig fullt befogad att fortfarande yrka bifall till hvad af Herr Dickson blifvit föreslaget.

*Ang. dyrtids-
tillägg åt pre-
sidenten i
Kammar-
kollegium.
(Forts.)*

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen gaf propositioner så väl på bifall till Utskottets hemställan som ock på yrkandet att, med afslag å nämnda hemställan, Kongl. Maj:ts ifrågasvarande framställning måtte bifallas; och förklarade Herr Talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för den förra meningen. Votering blef likväl begärd, i anledning hvaraf en omröstningsproposition af följande lydelse uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 11:te punkten mom. a af utlåtandet N:o 21, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit Kongl. Maj:ts ifrågasvarande nådiga framställning.

Omröstningen företogs och visade 117 ja mot 46 nej; hvadan Kammaren bifallit Utskottets hemställan.

Mom. b.

Bifölls.

Efter föredragning dernäst af *punkten 12*, deruti Utskottet hemställt att, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, till granskning af nya jordeböcker måtte för år 1877 anvisas ett extra anslag af 12,600 kronor, anförde

*Ang anslag
för jordeboks-
arbetet.*

Herr Hæggström: Af den utredning, som Stats-Utskottet lemnat rörande jordeboksarbetet, finner man, att det första anslaget dertill beviljades år 1858. Sedermera hafva fortfarande större eller mindre belopp utgått för nämnda arbete, utan att det likväl ännu är afslutadt. Till och med innevarande år räknadt har för

Ang. anslag
för jordeboks-
arbetet.
(Forts.)

detsamma utgifvits tillsammans 429,700 kronor. Lägges man här- till det för nästkommande år begärda anslaget af 12,000 kronor, så har jordeboksarbetet vid 1877 års utgång kostat staten 442,300 kronor.

Det synes, att Riksdagen redan år 1867 hos Kongl. Maj:t framhållit vigten af att jordeboksarbetet snart blefve fulländadt eller åtminstone ordnades så, att det försigginge raskare än hit- tills. Icke dess mindre måste vi år 1876 — d. v. s. den dag som är — af Stats-Utskottet mottaga den föga hugnesamma under- rättelsen, att det ännu lär dröja *många* år innan samtliga jordeböcker hinna blifva fastställda. Ett af två! Antingen är det år- liga anslaget för litet, så att arbetet icke kan fortgå nog skynd- samt, eller ock bedrifves det icke på sätt som vederbör. Något tredje kan icke finnas. Icke nog med att man sålunda plottrar bort penningarne, utan man blir fortfarande i saknad af dessa jordeböcker, trots angelägenheten att få dem skyndsamt färdiga, såsom berörande många viktiga enskilda intressen.

Jag kan naturligtvis i det läge frågan nu befinner sig icke yrka någon nedsättning i det förevarande anslaget, lika litet som jag kan begära förhöjning deri, då jag ej vet om sådan behöfves. Jag har endast velat påpeka detta märkvärdiga arbete, på samma gång uttryckande den förhoppning, att årets statsrevi- sorer skola egna saken speciel uppmärksamhet, hvarpå jag hoppas att densamma betydligt skall vinna.

Vidade yttrades ej. Utskottets hemställen bifölls.

Punkten 13.

Lades till handlingarne.

Punkten 14.

Bifölls.

Punkten 15.

Ang. dyrtids-
tillägg åt pre-
sidenten i Kam-
marrätten.

I *mom. a* hade Utskottet yttrat sig öfver Kongl. Maj:ts för- slag, att ett dyrtidstillägg af 1,000 kronor måtte för år 1877 be- viljas presidenten i Kammarrätten, samt hemställt, att berörda nädiga framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Herr Dickson yttrade: Jag ämnar icke hålla något långt tal. Men på det att denna punkt icke utan all gensägelse skall gå igenom, tillåter jag mig på de grunder, jag vid behandlingen af föregående likartade punkter förut anfört, hemställa om bifall till Kongl. Maj:ts framställning och afslag å Utskottets hem- ställan.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gaf Herr Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan och derefter på Herr Dicksons yrkande; och som den förra af dessa propositioner besvarades med öfvervägande ja, hade alltså Utskottets hemställan af Kammaren bifallits.

Mom. b.

Bifölls.

Punkten 16.

Blef afvenledes bifallen.

Punkten 17.

I anledning af Kongl. Maj:ts framställning dels om anvisande på ordinarie stat af 2,000 kronor till tjenstgöringspenningar åt chefen för Skogsstyrelsen och dels om beviljande för år 1877 af ett extra anslag af 2,380 kronor till dyrtidstillägg åt samma styrelses öfrige embets- och tjenstemän, hade Utskottet, som ansett ett tillfälligt lönetillägg af 1,000 kronor böra bemälda chef beviljas, i förevarande punkt hemställt:

att såsom lönetillägg åt Skogsstyrelsens chef samt dyrtidstillägg åt dess öfrige embets- och tjenstemän måtte för år 1877 på extra stat anvisas 3,380 kronor.

Enligt anteckning å utlåtandet, var reservation mot detta förslag afgifven utaf samtliga ledamöter af Första Kammaren, som inom Utskottet deltagit i behandlingen af ifrågavarande ärende; anseende nämnde ledamöter lönetillägget åt Skogsstyrelsens chef böra bestämmas till 2,000 kronor, och således det i denna punkt tillstyrkta anslagsbelopp höjas till 4,380 kronor.

Sedan uppläsning skett af Utskottets hemställan, lemnades ordet på begäran till

Chefen för Kongl. Finansdepartementet, Herr Statsrådet Forssell, som anförde: Stats-Utskottet har genom den formulering, det gifvit denna punkt afsett, att Skogsstyrelsens chef skulle för 1877 erhålla 1,000 kronor uti lönetillägg. Denne skulle derigenom komma i åtnjutande af sammanlagdt 7,000 kronor i aflöning, d. v. s. lika mycket som den förre chefen för Skogsstyrelsen hade i löneförmåner *utom* dyrtidstillägg. Jag får härvid fästa Kammarens uppmärksamhet på, att det här gäller aflöningen åt chefen för ett embetsverk, hvilket för närvarande vårdar ett så stort kronans intresse, som motsvarar ungefärligen en million kronor i årlig inkomst. Det synes mig icke för mycket begärdt, att åt denne embetsman lemnas ett lönebelopp, som motsvarar hvad Riksdagen gifvit chefen för det i detta hänseende med Skogsstyrelsen alldeles likstälda telegrafverket. Inkomsten af telegrafverket är nemligen för närvarande ungefärligen densamma som

*Ang. lönetill-
lägg åt chefen
för Skogssty-
relsen.*

Ang. lönertil-
lägg åt Chefen
för Skogssty-
relsen.
(Forts.)

af statens skogar. Vigten af denna förvaltningsgren växer dessutom för hvarje dag, ärendenas mängd tilltager högst betydligt, och på denne chefs duglighet och förmåga beror i väsentlig mån tillväxten af skogsmedlen såsom statsinkomst.

Det är med fästadt afseende på dessa omständigheter, som jag vågat föreslå Kongl. Maj:t att af Riksdagen begära tjänstgöringspenningar, 2,000 kronor, åt chefen för Skogsstyrelsen. Jag har icke så strängt hållit på att detta lönertillegg uppföres å ordinarie stat, men då det sättes på extra stat, synes det mig hårdt, om denne embetsman skulle gå miste om en inkomst, som för skötande af ett så kvalificeradt embete, som det ifrågavarande, sannerligen icke är för hög.

Herr Axel Bergström: Instämmande i det yttrande, Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet nu afgifvit, tillåter jag mig derjemte fästa uppmärksamheten på, att samtliga utskottsledamöter från Första Kammaren inom Stats-Utskottet tillstykt bifall till punkten, sådan den lyder i Kongl. Maj:ts proposition. Det deri föreslagna belopp af 2,000 kronor uti tjänstgöringspenningar till chefen för Skogsstyrelsen är i sanning icke för högt. Denne embetsman uppehåller en viktig och ansvarsfull befattning. De mål, som af Skogsstyrelsen handläggas, äro många och svåra. I det afseendet är jag i tillfälle att gifva ett intyg, ty flertalet af de ärenden af mera betydelse, Skogsstyrelsen behandlar, komma också till Kammarkollegium. Jag anser derföre 8,000 kronor vara en billig aflöning åt styresmannen för Skogsstyrelsen och tillåter mig yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Öfverläggningen förklarades slutad. Efter det Herr Talmanen gifvit propositioner så väl på bifall till Utskottets förslag som ock på Herr Bergströms yrkande, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Punkterna 18—22.

Blefvo jemväl bifallna.

Ang. kolonien
St Barthélemy.

Punkten 23.

Utskottet hade hemställt:

att till bestridande af förvaltningskostnaden för kolonien St Barthélemy måtte för år 1877 på extra stat anvisas ett förslagsanslag af enahanda helopp, 25,000 kronor, som för innevarande år blifvit beviljad; dock att anslaget framdeles torde få jemkas i den mån sådant för vinnande af jemn slutsumma å de extra anslagen kunde finnas behöfligt.

Herr Lindmark yttrade: Den föredragna punkten kan naturligtvis icke gifva mig anledning att framställa något yrkande,

ty jag kan icke missunna S:t Barthélemy den lilla summa, som här föreslagits; men jag vill begagna mig af tillfället att påminna Riksdagen om, att den sistlidet är aflät till Kongl. Maj:t en skrifvelse med innehåll, "att Kongl. Maj:t täcktes på lämpligaste sätt låta utreda, hvilka åtgärder må finnas mest ändamålsenliga till lindrande af det betryck, hvori kolonien sig befinner, samt för en kommande Riksdag framlägga de af en sådan undersökning föranledda förslag, intill dess Kongl. Maj:t kan komma att, i anledning af 1868 års Riksdags skrifvelse, göra framställning om öns afträdande åt någon främmande makt".

Jag begärde ordet endast för att uttala ett beklagande öfver att, så vidt jag vet, icke något blifvit åtgjort för att gå Riksdagens önsknings till mötes; men jag uttalar detta beklagande icke med afseende å Riksdagen, ty Riksdagen ger sig gerna till tåls ett eller annat år, tills förslag från Kongl. Maj:t kan inkomma. utan mitt beklagande gäller S:t Barthélemy, för hvilken snar hjälp är dubbel hjälp, och hvilken koloni, med kändedom om de förhandlingar som här egt rum, nu måste känna sig bittert berörd deraf att ännu ingenting är i saken åtgjort.

Att nu upprepa de skäl, som blifvit anförda till grund för skrifvelsen till Kongl. Maj:t, vore endast att belasta protokollet, då dessa förut finnas ganska fullständigt upptagna i Riksdagens protokoll och handlingar. Men jag vill dock påpeka, att det icke kan vara för Sverige värdigt att lemna ön vind för våg och låta det unga släktet der växa upp utan uppfostran och i ett tillstånd af råhet; och minst kan det för Sverige vara värdigt att låta den enskilda välgörenheten träda emellan för att genom upptagande af kollektor samt insamlande af medel genom bazarer och å enskilda listor söka åstadkomma några tillgångar för barnens uppfostran å kolonien.

Jag vill tillika uttala den förhoppning, att i den händelse Kongl. Maj:t i sin proposition till nästa Riksdag affärdar S:t Barthélemys angelägenheter på fyra rader, som vid denna riksdag varit fallet, Stats-Utskottet täcktes framställa en underdånig påminnelse hos Kongl. Maj:t, att den ifrågavarande skrifvelsen finnes till, samt anhålla, att Kongl. Maj:t fortfarande behagade taga i öfvervägande öns nödställda belägenhet.

Herr Gumælius: Också jag ber att få hänvisa till hvad i denna fråga förut förefallit och att få uttala den förhoppning, att Kongl. Maj:t, om icke alldeles i den rigtning som den föregående talaren angifvit, ehuru den ock må vara god, för det närvarande måtte vidtaga kraftiga åtgärder med anledning af denna kolonis bedröfliga tillstånd. Det vore särdeles önskligt, om genom en samverkan i första rummet mellan finans- och utrikesministrarne man kunde komma derhän, att Riksdagens för lång tid tillbaka (år 1868) uttalade önskan blefve en verklighet, och att sålunda Kongl. Maj:t ville så ställa, att vi blefve denna ö qvitt.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

De vid utlåtandet fogade *tabeller* lades till handlingarne.

§ 2.

*Ang. understöd
åt personer,
som lidit skada
genom skydrag.*

Förekom till behandling Stats-Utskottets Utlåtande N:o 26, i anledning af väckta motioner om understöd åt inbyggare inom Kumla socken af Örebro län, hvilka lidit skada till följd af ett inträffadt skydrag.

Uti särskilda motioner (N:o 14 i Första Kammaren och N:o 23 i Andra Kammaren) hade Herrar *A. Burenstam* och *A. Grill*, under förmälan, hurusom stor förödelse i ofvannämnda socken åstadkommits genom ett derstädes den 18 Augusti 1875 inträffadt skydrag, föreslagit, att ett understöd af 7,500 kronor måtte af statsmedel beviljas dem, som genom ifrågavarande skydrag lidit skada till hus och hem, att pro rata parte snart fördelas i mån af deras uppskattade förluster; och hade Utskottet, rörande dessa motioner, på anförda skäl hemställt:

att desamma icke måtte till någon Riksdagens åtgärd för-
anleda.

I anledning af denna hemställan, mot hvilken Herrar *R. N. G. Montgomery Cederhielm* och *J. Rundbäck* inom Utskottet reserverat sig, anförde

Herr Grill: Utskottet har afslagit den af mig och Herr Burenstam i Första Kammaren gjorda framställning om understöd åt inbyggare inom Kumla socken af Örebro län, hvilka lidit skada till följd af ett inträffadt skydrag. Utskottet har möjligtvis handlat rätt i enlighet med förut uttalade principer, men, att döma af Utskottets utlåtande, synes mig som om Utskottet icke ogera skulle lemnat bifall till motionen, synnerligast som tvenne af dess ledamöter reserverat sig mot utlåtandet, och det må sålunda tillätas mig att med några ord fästa mig vid de skäl, som Utskottet anfört för sitt afstyrkande.

Dess första skäl är. att Kongl. Maj:t skulle hafva medel till sin disposition för att afhjelpa den inträffade olyckan, men Utskottet erkänner dock, att af dessa medel icke mer än 885 kronor kunna här komma i fråga att lemnas, nemligen såsom ersättning för den förstörda växande grödan, och då får man verkligen skäl att använda Skriftens ord: hvad förslår det bland så många?

Vidare har Utskottet sagt, att "de genom berörda naturföre-
teelse lidande lära hafva hos Kongl. Maj:t gjort underdånig an-
hållan om aflåtande till Riksdagen af nådig proposition om be-
viljande af statsunderstöd". I afseende härå får jag lemna samma
upplysning, som finansministern lemnat i Första Kammaren, nem-

ligen att ansökningen kom in så sent, att den icke kunde af Hans Maj:t behandlas före hans afresa till Norge. Det är således osäkert, om någon proposition i ämnet kommer att af Kongl. Maj:t aflåtas, men aldeles säkert är, att så icke kommer att ske, derest Riksdagen på förhand afslår denna anhållan.

*Ang. understöd
ått personer,
som lidit skada
genom skydrag.
(Forts.)*

Slutligen har Utskottet sagt, att de män, som uppskattat skadan och derom upplyst, icke lemnat något annat utlåtande, än att de i fråga varande personerna "icke voro i så goda ekonomiska omständigheter, att de icke hade behof att få den angifna förlusten ersatt". Ja, det är aldeles tydligt, att, då man skulle lemna ett generelt utlåtande öfver 7 å 8 personer, så kunde det icke lemnas något annat, och dessutom må man betänka att, då man uppskattat skadan för blott en till fem tusen fem hundra kronor, en jordegare, som besitter $\frac{1}{8}$ hemman, genom en sådan förlust väl icke i egentlig mening kan sägas vara utfattig, då han ju har jordbiten kvar, men då allt annat är borta, så är han åtminstone ur stånd att återförsätta sitt hemman i ett sådant skick, hvarigenom han bringas ur sin nödställda belägenhet. Nog måste man dock alltid medgifva, att ett undantagshjon, som förlorar 500 kronor, må kunna anses utblottadt.

Nu kunde man väl säga, att församlingen kunde göra sammanskott; men den summa, som erfordras, uppgår, skadan å skogen oberäknad, till 9,580 kronor, och då detta är mera än församlingens hela kommunalskatt utgör för ett år, är således beloppet alldeles för högt, för att de nödställda på den vägen skulle kunna hoppas någon verksam hjälp.

Denna fråga har blifvit af Första Kammaren återremitterad till Utskottet. Då jag tror att i denna Kammare finnas sympatier för dessa nödlidande, och på det Kamrarne icke må stanna i olika beslut, vågar jag anhålla, att äfven denna Kammare beslutar återremiss och ber att Utskottets herrar ledamöter vid ny behandling må behjerta denna sak.

Herr Jöns Rundbäck: Såsom af betänkandet synes, har jag icke kunnat biträda Utskottets förslag i denna punkt. Jag har nemligen funnit denna händelse vara af så utomordentlig och säregen beskaffenhet, att jag tror, det Riksdagen borde göra något för att hjälpa dem, som drabbats af ifrågavarande olycka. Visserligen har Utskottet sagt, att Kongl. Maj:t kan af fonden för undsättning vid missväxter eller felslagna skördar anvisa erforderliga medel till understöd för den förstörda grödans godtgörande. I detta fall torde Utskottets skäl vara tillfyllestgörande, men för hvad de nödlidande förlorat i lösören och byggnader kunna de på detta sätt icke erhålla någon ersättning. Jag har sjelf af fotografier, tagna efter händelsens timande, sett huru mangårds- och ladugårdsbyggnader vid tillfället helt och hållet raserats.

Riksdagen har förut många gånger beviljat betydliga anslag till understöd för upphjelpande af hamnar, som skadats af stormar, uppbyggande af städer, hemsökta af eldsvådor, samt vid

*Ang. understöd
åt personer,
som lidit skada
genom skydrag.
(Forts.)*

öfriga tillfällen, då någon större olycka träffat en eller annan landsdel, städse trädt emellan med hjälp, och den olycka, som nu inträffat för dessa människor, är sådan, att de för densamma ej kunnat försäkra sig, ty det finnes icke och kommer troligen icke att finnas något bolag, der försäkringar för olyckor af ifrågasvarande beskaffenhet kunna tagas. Och om, såsom Utskottet säger, dessa personer icke skulle vara alldeles utfattiga, får man väl medgifva, att om en person, äfven om han har qvar en jordlott, mister hus och hem och allt hvad han eger i lösören, han derigenom blir så godt som utfattig. Jag finner dock den summa, som blifvit begärd, vara något för stor, dels emedan de, som drabbats af olyckan, äfven sjelfva böra något vidkännas skadan, dels emedan, efter hvad jag hört sägas, värderingen af de förstörda föremålen blifvit gjord något för hög. Fördenskull ville jag hemställa, att det föreslagna beloppet nedsattes till hälften, och jag tror att Kammaren gjorde bättre uti att nu lemna sitt bifall dertill än att återremittera frågan till Utskottet, som dock icke har kunnat göra annat åt saken, än det gjort. På grund häraf tager jag mig friheten hemställa, att Riksdagen må åt de inbyggare inom Kumla socken af Örebro län, hvilka genom ett skydrag den 18 sistlidne Augusti förlorat en stor del af sin egendom, bevilja ett anslag af 4,790 kronor, motsvarande hälften af den å hus och lösören värderade skadan, 9,580 kronor, att fördelas emellan de af olyckan hemsökta i förhållande till deras uppskattade förluster.

Herr Liss Olof Larsson: Visserligen har jag icke i likhet med den siste ärade talaren sett några fotografier öfver följderna af ifrågasvarande olycka, men dels af motionen och dels utaf tidningarne har jag fått ett begrepp om olyckshändelsen. Inom Utskottet behjertade man också ifrågasvarande personers ställning, men man kunde icke komma till något annat resultat, än det, hvartill Utskottet kommit. Man kunde icke lemna den ifrågasatta hjälpen såsom ett slags fattigunderstöd, ty det var icke styrkt, att personerna voro fattiga. Af de i detta afseende företedda intyg framgår endast, att dessa personer icke befunno sig i så goda ekonomiska omständigheter, att de icke vore i behof af att få den lidna förlusten ersatt. Det var emellertid en annan omständighet, som, enligt hvad jag förnummit — ty jag var vid ärendets afgörande icke närvarande i Utskottet — gjorde sig gällande dertstädes och hvilken äfven på mitt omdöme haft afgörande inflytande, och det var, att, om man nu tillstyrkte en motion, sådan som den förevarande, så kunde man befara en otalig mängd motioner, angående beviljande af olycksunderstöd, icke allenast åt personer, som drabbats af förluster till följd af skydrag, utan jemväl åt sådana, som lidit genom öfversvämningar, frost, hagelskador, stormar och dylikt. Skulle staten börja att ersätta dylika förluster, tror jag det vore att beträda en ganska farlig väg, hvilken skulle kosta icke så litet penningar.

Det fans ibland de skador, som vid ifrågavarande olycks-
händelse inträffat, upptagna jemväl sådana som drabbat frukt-
träd, bikupor och dyligt. Jag har mig bekant, att under den
förliden vinter i de norra orterna rådande stränga kölden en del
frukt- och andra träd blefvo förstörda af frost på åtskilliga
ställen, men icke föll det någon in att derföre begära understöd
af Riksdagen. Skall man bispringa på ett ställe, bör man vara
konsekvent och göra det i alla förekommande fall.

*Ang. understöd
åt personer,
som lidit skada
genom skydrag.
(Forts.)*

Det är sålunda för principens skull jag yrkar bifall till Ut-
skottets hemställan.

Herr Gumælius: Med anledning af en talares antydan derom,
att de intyg rörande de af olyckan hemsökta personernas ekono-
miska ställning, som varit bifogade de afgifna motionerna, torde
vara mindre tillförlitliga, får jag erinra, att dessa intyg äro
undertecknade af brandstodskomiténs ledamöter, kyrkoherden,
ordförandena i socknens kommunalstämma och kommunalnämnd
äfvensom af distriktets länsman, personer, som inom den ort, der
olyckan timat, äro kände såsom trovärdige och tillförlitlige män.

Det har äfven nämnts, att bland de skadade föremålen frukt-
träd blifvit upptagna. Förhållandet är ock, att på ett par ställen
fruktträd tagits med i beräkningen, deraf en grupp värderats till
30 kronor och en annan 50 kronor. Men dessa belopp inverka
naturligtvis icke mycket på uppskattningen i sin helhet.

För min del skall jag bedja att få ansluta mig, icke till det
af motionären väckta förslag, utan till det, som herr Jöns
Rundbäck framställt, nemligen att bevilja hälften af det belopp,
som uppskattningen upptager (förlusten å skog oräknad), ty detta
vore, synes mig, att ställa kyrkan midt i byn. Man må ej säga,
att Riksdagen, genom att bevilja detta anslag, skulle draga öfver
sig en mängd ansökningar om dylika understöd. Den olycka,
hvarom här är fråga, är nemligen ett högst ovanligt och egen-
domligt fall. Vetenskapsmän hafva ansett sig böra på stället
taga dess förödelser i närmare betraktande, beskrifningar öfver
densamma jemte teckningar hafva äfven på främmande språk
utkommit, och allt detta visar att det varit en händelse, som
ådragit sig allmänna uppmärksamhet och således ingalunda är
att räkna till de alldagliga. Det har framhållits, att, om Riks-
dagen bifölle de ifrågavarande motionerna, den skulle blifva öfver-
hopad med en mängd ansökningar om bidrag till ersättande af
förluster, som uppkommit genom hagelskador och öfversvämningar.
Hvad beträffar de förluster, som orsakas af hagelskador, finnas
på många ställen bolag inrättade, hvilka hafva till ändamål att
trygga sina delegare för följderna af dylika olyckshändelser; på
andra håll är man i färd med att bilda sådana bolag. Och den
som icke begagnat sig af den utväg att få sin förlust ersatt, som
erbjudits honom genom att ingå såsom delegare i något af dessa
bolag, lär väl icke kunna från Riksdagens sida påräkna någon
hjelp i detta hänseende. Hvad åter vidkommer förluster, som
förorsakats af öfversvämningar, tror jag icke att svensken, som

Ang. understöd
 åt personer,
 som lidit skada
 genom skydrag.
 (Forts.)

visat sig långt ifrån känslös för de olyckor, som af sådan anledning uppkommit i södra Frankrike, skall undandraga sig att lemna sitt understöd åt dem, som möjligen äfven i vårt land komma att drabbas af enahanda missöde. Olyckan är för dem som deraf drabbas lika stor, vare sig att hon kommer i större eller mindre omfattning, vare sig att hon hemsöker flera eller färre.

Då Första Kammaren beslöt återremiss af frågan, skedde detta, efter hvad jag hörde af öfverläggningen derstädes, på den grund, att man ville lemna Kongl. Maj:t tillfälle att pröfva inkomna ansökningar i ämnet, och kanske äfven, ehuru jag icke hörde någon uttryckligen säga det, för att se till huruvida denna Kammare, såsom närmare slägt med landtbrukarne, ville göra något åt saken. Hvad förstnämnda orsak till uppskof beträffar, tror jag icke att Kongl. Maj:t skulle kunna göra annat än möjligen lemna något bidrag till ersättande af den förlust, som uppkommit genom grödans förstörande — en förlust, som icke blifvit uppskattad till högre belopp än 885 kronor. Dermed blefve således endast en ringa del af skadan afhjelpat. Att Kongl. Maj:t vid innevarande riksdag skulle aflåta någon proposition i ämnet, torde ej heller vara att förvänta, då Riksdagen långt framskridit och frågan icke är af någon större omfattning. Jag tillåter mig derföre att hemställa om bifall till Herr Jöns Rundbäcks förslag.

Herr Svensén: Då denna fråga förevar inom Stats-Utskottets Riksgäldsafdelning, upplystes, att sådana olyckor, som den ifrågasvarande, inträffat mångenstädes inom landet. Bland annat omtalades af mig, hurusom under förliden sommar åtskilliga landtbrukare genom skydrag lidit förluster af ända till 60,000 kronor. Jag hade af dessa personer blifvit tillfrågad, huruvida jag ansåg det lämpligt, att hos Riksdagen göra en framställning om understöd för afhjelpande af deras förluster. Men jag afstyrkte detta och jag gjorde det, emedan jag ansåg att de, som lidit någon förlust borde, för den händelse, de önskade någon ersättning, vända sig till Kongl. Maj:t i främsta rummet, på det att Kongl. Maj:t måtte blifva i tillfälle att närmare och fullständigare utreda förhållandena. Någon dylik framställning inkom icke heller till Riksdagen. Det af mig antydda skydraget var emellertid så starkt, att ett magasin med deri förvarade 700 tunnor spanmål kastades öfver ända och spanmålen slungades på långt afstånd derifrån samt flera i närheten liggande hus ramponerades, hvarjemte och då detta skedde inom en mycket odlad trakt stor skada förorsakades växande gröda. Detta föranleder mig hemställa, det Kammaren icke måtte bifalla hvad motionären yrkat.

Det har jemväl i Småland inträffat, att stora fält blifvit förderfvade genom sommartiden uppkommen frost, och jag känner speciellt förluster i detta hänseende, hvilka beräknats till 15—16,000 kronor; men det har icke kunnat falla de personer, som deraf drab-

bats, in att hos Riksdagen begära något understöd, oaktadt bland dem funnos några, som voro nära nog utblottade.

Här har äfven nämnts, att fruktträd uppryckts med rötterna o. s. v. Detta var äfvenledes förhållandet vid det tillfälle, jag ofvan antydt, i det att flera fruktträd rent bortsopades från fälten och hela trädgårdar ramponerades.

Man har jemväl framhållit, hurusom svenskarne ömmade för de genom öfversvämningarne i sydliga Frankrike lidande. Men härvid torde dock böra bemärkas, att det då var den enskilda välgörenheten, som gjorde sig gällande och för min del betviflar jag icke, att ju densamma jemväl vid detta tillfälle skulle göra sig gällande, derest man vände sig dit.

Jag yrkar sålunda bifall till Utskottets hemställan.

*Ang. understöd
åt personer,
som lidit skada
genom skydrag.
(Forts.)*

Herr Hjelm: Närmast förekommen af en talare på örebro-bänken, ber jag ändock att få tillägga några ord. Nu berör frågan en naturtilldragelse, som är ytterst sällsynt och som icke kunnat af människomakt förekommas, icke ens sjelfva skadan genom assurans. Om vi se på de personer, som drabbats af denna olycka, så finna vi att de äro små hemmansegare, undantagstagare samt tjenare, och för sådana personer måste, efter det de lidit en sådan förlust som den ifrågavarande, deras ekonomiska ställning vara i betydlig mån rubbad, och då sådana omständigheter äro för handen, kan jag icke tro att denna Kammare skall vägra ett litet understöd till det belopp en ledamot af Stats-Utskottet Herr Rundbäck förordat, och anhåller jag för min del att Kammaren måtte bifalla hans förslag. Särskildt ber jag statsutskottsledamoten från Dalarne, att han i betraktande af de ömmande förhållanden, som förekommit, måtte för denna gång gifva med sig. En möjlighet kan vara, att nästa gång kan en orkan gå fram öfver trakterna kring Siljan. Jag vill äfven fästa en annan statsutskottsledamots på smålandsbänken uppmärksamhet derpå att, om en dylik naturtilldragelse på en annan ort medfört skada, för hvilken understöd icke ännu erhållits, så är denna omständighet ju icke något hinder eller skäl för att denna sak, då den en gång föredrages för Riksdagen, kan bifallas, och icke bör detta utgöra något hinder för att bifalla det nu begärda understödet. Jag förenar mig med Herr Rundbäck i dennes yrkande.

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Det är ganska svårt att här på stående fot besluta, huruvida man skall bevilja den ena eller andra summan, då man skall grunda sitt beslut på de betyg och värderingsinstrument, som motionärerne framlagt, helst då för dem, som lidit denna skada, rätta sättet är att vända sig till regeringen för att få det understöd, hvaraf de möjligtvis kunna vara i behof. På dessa grunder yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Uhr: I denna fråga har jag mycket svårt att tåga. Jag

Ang. understöd
ät personer,
som lidit skada
genom skydrag.
(Forts.)

kan likasom Herr Gumælius vitsorda de personers trovärdighet, som meddelat de af motionärerne föredetta intyg.

Man talar om att de personer, som lidit skadan icke äro utfattige och att de icke legat fattigvården till last. Nåväl, om de ännu icke legat fattigvården till last, så komma de ganska säkert att göra det, om de ej få någon hjälp. Det har äfven yttrats, att de hafva jorden kvar. Men de jordklimpar, som sutit fast vid rötterna på de träd, som uppryckts och bortförts, är icke den jorden borta och har icke egaren i dess ställe fått på sina egor stora gropar, som behöfva fyllas? Ergo hafva de icke jorden kvar såsom man påstår, enär en del deraf försvunnit. Här har i dag i Kammaren beviljats så många dyrtidstillägg åt en mängd tjenstemän, hvilka hafva stora löner; månne det då icke kunde vara skäl att begagna tillfället att gifva ett nödstillägg åt personer, som sjelfve icke äro i tillfälle att återvinna hvad de förlorat.

De hafva vändt sig till länets brandstodsbolag, men man har svarat dem, att de kunde ej få någon ersättning emedan ingenting brunnit; de hafva vändt sig till bolaget för försäkring mot hagelskada, men man har sagt dem att de icke heller från detta håll kunde få godtgörelse, ty det hade icke kommit ned något från skyarna, som förstört deras egendom, utan deras egendom hade i stället blifvit uppdragen till skyn.

Jag skulle gerna velat biträda det yrkande motionärerne i sina motioner framställt, men för att de som lidit skadan måtte åtminstone få något, yrkar jag att Kammaren måtte bifalla Herr Rundbäcks förslag.

Herr Billström: Då så mycket redan blifvit i detta ämne yttradt, skall jag inskränka mig till att tillkännagifva, det jag, i händelse af votering, kommer att rösta för det förslag, Herr Jöns Rundbäck framlagt.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Här föreligga visserligen ömmande omständigheter vid bedömandet af denna fråga, men jag hemställer till Kammaren huruvida det varit välbetänkt för Stats-Utskottet att framlägga något annat förslag i ämnet än det gjort, då man lätt kan föreställa sig följderna häraf. För den händelse först Stats-Utskottet och sedan Riksdagen nu upptagit och bifallit dessa motioner, skulle sannolikt Riksdagen sedermera blifva alldeles öfverhopad med sådana frågor.

Jag erinrar mig en visserligen icke alldeles lika, men dock mycket nära liknande omständighet, som den ifrågavarande, då vid nästan samtliga fisklägen å Skånes östra och södra kuster genom en orkan af samma egenskap som den af motionären omnämnda, för några år sedan, fiskrarne fingo icke allenast sina båtar, utan jemväl nästan all sin fiskeriredskap, som utgör deras nästan enda öfriga egendom, på en gång förstörd. Dessa menniskor borde väl kunnat hafva lika stora pretentioner som de ifrågavarande personerna på att genom Riksdagens försorg utbekomma ersättning för sina förstörda båtar och öfriga redskap. Ehuru

dessa icke förlorat någon jord eller byggnad, hafva de dock gått miste om deras enda egendom, hvarmed de förtjenade sitt uppehälle, och således äro i samma beklagansvärda belägenhet som här ifrågavarande personer. Jag är fullt öfvertygad för min del att, om Riksdagen nu skulle bifalla föreliggande motioner, så skulle man äfven från det håll jag nyss omtalat, äfvensom i andra dylika fall alltid anse sig berättigad att vända sig till Riksdagen med begäran om hjälp. Jag tror det icke vore välbetänkt om Riksdagen skulle gå in i pröfning af alla sådana fall som detta, utan jag tror det rättaste vore att man vid sådana olyckstillfällen med sina önskningar vände sig till regeringen.

*Ang. understöd
åt personer
som lidit skada
genom skydrag.
(Forts.)*

För min del vill jag mycket gerna lemna hjälp i så väl detta som i andra dylika fall, men jag vill icke att Kamrarne omedelbart dermed skola taga befattning, utan tror det vara rättast att anslå en viss summa, som ställes till Kongl. Maj:ts disposition — för att utdelas som understöd vid sådana olyckstillfällen — helst då Kongl. Maj:t torde vara bäst i tillfälle att i hvarje särskildt fall pröfva dylika frågor. På de nu af mig anförda skäl, anhåller jag om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Lars Ersson i Vik: Jag har endast begärt ordet för att tillkännagifva att jag instämmer i Herr Jöns Rundbäcks yttrande. Jag skulle visserligen hellre hafva velat instämma uti Herr Grills motion, emedan jag anser denna vara rättvisare, men då denna, efter hvad jag tyckt mig märka, saknar allt understöd inom Kammaren, återstår ingenting annat för mig än att förena mig med Herr Jöns Rundbäck.

Herr Aug. Pettersson: Jag vill endast nämna, att i den ort, jag tillhör, skedde äfven en gång ett sådant skydrag, som här är fråga om. Det sopade bort fyra byggnader, deribland två tillhörde mycket fattiga personer, men dessa kunde icke vända sig till Riksdagen, på sätt man nu gjort, utan de måste anlita den enskilda välgörenheten i den ort, der skadan skedde, och denna svek dem icke heller utan gaf dem bidrag, så att de åter kunde uppbygga sina hus.

Det förstördes äfven vid samma tillfälle mycket skog, men den tillhörde förmögnare personer, som icke framstälde några anspråk om ersättning och hjälp. Jag hemställer till Herrarne, huruvida det kan vara skäl för Riksdagen att befatta sig med dylika frågor, som den ifrågavande, emedan detta skulle kunna blifva ett ganska farligt prejudikat. Det skulle nemligen då, såsom en ärad talare från Skåne nyss yttrade, lätt kunna inträffa att man äfven kom in till Regeringen och begärde ersättning för förstörda båtar, fiskredskap och dylikt. I likhet med den föregående talaren tror jag det rättaste vore att Riksdagen ansloge en viss summa till dylik hjälp och understöd, hvilken kunde af Kongl. Maj:t efter dess bepröfning disponeras och utdelas. Jag yrkar bifall till hvad Stats-Utskottet föreslagit.

Ang. understöd
åt personer
som lidit skada
genom skydrag
(Forts.)

Herr Grill: Då jag icke fått något understöd i mitt yrkande att ärendet måtte återremitteras till Utskottet, vill jag nu återtaga detta yrkande och förenar mig i stället med Herr J. Rundbäck.

Herr Carl Ekman: På de skäl, som Herr Jöns Rundbäck anför, ber jag att få instämma i det yrkande, han i ämnet framställt.

Herr Sven Andersson: Äfven jag ber att få tillkännagifva, det jag anser Herr Jöns Rundbäck's yrkande vara förtjent af framgång, hvarför jag till detsamma yrkar bifall.

Öfverläggningen var slutad. I öfverensstämmelse med de meningar, som derunder förekommit, gaf Herr Talmannen propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som äfven på afslag derå och bifall i stället till det förslag, Herr Jöns Rundbäck i sitt nu afgifna anförande framställt; och fann Herr Talmannen den förra af dessa propositioner vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes; och blef alltså en voteringsproposition af följande lydelse nu uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i dess utlåtande N:o 26, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, har Kammaren för sin del beslutat, att Riksdagen må åt de inbyggare inom Kumla socken af Örebro län, hvilka genom ett skydrag den 18 sistlidne Augusti förlorat en stor del af sin egendom bevilja ett anslag af 4,790 kronor, motsvarande hälften af den å hus och lösören värderade skadan 9,580 kronor, att fördelas emellan de af olyckan hemsökta i förhållande till deras uppskattade förluster.

Sedan röstsedlarne på vanligt sätt afgifvits, befans vid deras sammanräkning, att 85 ledamöter röstat ja mot 81, som röstat nej; i följd hvaraf Kammaren bifallit Utskottets hemställan.

§ 3.

Föredrogs och bifölls Banko-Utskottets memorial N:o 6, med förslag angående användningen af bankovinsten för år 1875.

§ 4.

Föredrogs och lades till handlingarne Stats-Utskottets memorial N:o 27, i anledning af Kamrarnes vid behandlingen af Stats-Utskottets utlåtande N:o 6, angående beräkning af stats-

verkets inkomster, fattade skiljaktiga beslut i afseende å inkomsttiteln bergverkstionde.

§ 5.

Skedde föredragning af Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 2 (i samlingen N:o 12) angående skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om tillägg till Kongl. skrifvelsen den 22 Oktober 1875 till Generalpoststyrelsen, rörande försändelser under band.

Ang. ytterligare åtgärd till hindrande af lotteriannonsers spridning.

Herr I. Asklöf hade i sin till Utskottet hänvisade motion N:o 82 föreslagit: att Riksdagen måtte ingå med underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anhållan, det Kongl. Maj:t ville utfärda ny skrifvelse till Generalpoststyrelsen, innefattande det tillägg till eller förtydligande af skrifvelsen af den 22 Oktober 1875, att ibland de försändelser under band, hvilka innehölle "tryckt eller på annat sätt åstadkommet meddelande rörande försäljning af lotter till penningars eller annan lös eller fast egendoms bortlottande inom eller utom riket", å hvilka försändelser genom samma nådiga skrifvelse förbud blifvit utfärdadt att med post befordras eller till adressat utlemnas, äfven måtte ingå inhemska tidningar och andra skrifter.

Och hade Utskottet, beträffande denna motion, hemställt:

att densamma icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Motionären Herr I. Asklöf begärde ordet och yttrade: Jag kan ej annat än uttrycka min tacksamhet för Utskottets beredvillighet att i så ampla ordalag erkänna den stora nyttan af min motions framgång. Denna beredvillighet uttalas på flere ställen i Utskottets utlåtande. Jag vågar likaledes förtrösta på det hopp att röna samma välvilja af Kammarens öfrige ledamöter, då jag nu går att utbedja mig bifall till min motion. Det finnes väl ingen, som icke inser det skadliga såväl i statsekonomiskt som socialt hänseende i dessa lotterispel, der begäret att i en hastig vändning åtkomma en större eller mindre penningevinst lockar den godtrogne att gång efter annan uppföra sina besparingar, hvilka alltid kunnat på förmånligare sätt användas. Att den arbetande befolkningen häraf skall röna den största skadan är naturligt, och det är just i dessas sanna intresse, som jag önskat att Riksdagen skulle finna någon utväg att förbjuda dessa i en stor del af våra tidningar städse befintliga lotteriannonser, hvilka nu i så gyllene förespeglingar visa den godtrogne hvarest han mot afemnande af sina kontanta insatser skall göra sin lycka. Att millioner kronor årligen genom denna anledning utgå från vårt land är ett faktum, hvilket ej kan vederläggas. Och hvad får väl vårt land härför tillbaka? Jo, den mot dessa millioner

Ang. ytterligare åtgärd till hindrande af lotteriannonser spridning.
(Ports.)

försvinnande bråkdal, som de utländske lotteriagenterne till dem af våra tidningsutgifvare, hvilka välvilligt gå deras ärender, under form af annonsafgift måste erlagga. För att stäfja detta lotterispel hafva emellertid ett par verksamma åtgärder blifvit vidtagna. Utom den på Riksbens Ständers enhälliga begäran den 21 Mars 1844 af Kongl. Maj:t utfärdade kungörelsen, som stadgar förbud att, för egen eller andras räkning, utbjuda eller afyttra lottsedlar, har genom Kongl. Maj:ts skrifvelse till Generalpoststyrelsen af den 22 Oktober sistlidet år stadgats förbud å postbefordran af sådana utlända försändelser under band, hvilka kunna innehålla lotteriprospekter eller lottsedlar. Ännu återstår dock lotteriannonserna i våra tidningar, och fara värdt är, att antalet af sådana tidningar kommer att ökas, om ej någon dam sättes mot detta ofog. Med tanken rigtad härpå, och under liflig önskan att häremot kunna åstadkomma en god verkan, inlemnade jag min motion, och jag kunde ej föreställa mig att några svårigheter eller hinder för Riksdagen att inför Kongl. Maj:t tillkännagifva sin åsigt i frågan, kunde behöfva uppstå. Jag måste därför beklaga att Utskottet, efter sitt varma erkännande af min motions syfte, dock ansett sig hafva påträffat hinder för motionens tillstyrkande. Jag ber dock härvid få erinra, att enligt framställningssättet af dessa hinder Utskottet synes sjelf betvifla desamma giltighet. Dessa hinder skulle, enligt Utskottets mening vara trenne. Först tryckfrihetslagen om hvilken Utskottet säger, att den "icke torde bestämmt förhindra den periodiska pressen att meddela dylika annonser". Jag vill härvid endast erinra att jag i min motion ej framställt någon ringaste önskan om förändring i tryckfrihetslagen. Det andra hindret, som åberopas, skulle vara den förr nämnda författningen mot utbudande eller försäljande af lottsedlar, med anledning hvaraf Utskottet säger, att "således tidning eller skrift icke med framgång kunna åtalas för ifrågavarande annonsers meddelande och läser då icke heller kunna nekas ifrågavarande postbefordran". Utskottet tillägger dock straxt derefter att många tidningsredaktioner äro i följd af denna kungörelse ovissa om berättigande att sprida lotteriannonser. Detta så kallade hinder synes sålunda lika väl kunna åberopas till fördel för min motion, som till skada för densamma. Slutligen framhåller Utskottet den utländska pressen, som skulle sprida dessa annonser. Ehuru Utskottet äfven betviflar giltigheten af detta motiv, är det dock, enligt min åsigt, det enda som kan framställas, och hvilket jag sålunda anser värdt att bemöta. Om man jemför antalet af de utländska tidningar, som genom postverket införas i vårt land, med antalet af de med lotteriannonser försedda svenska tidningar, hvilka med posten transporteras inom landet, så utgöra de förra ett försvinnande fåtal. Endast en eller annan af dem torde innehålla någon lotteriannons, och dessutom sändas de alla till personer, hvilka tillhöra den bildade klassen. Den arbetande befolkningen kommer sålunda aldrig i tillfälle att läsa dem, och äfven om så vore, kunna dessa ej förstå dem, emedan de äro skrifna på främmande språk. Slutligen framhåller Utskottet att det "tor-

de endast vara på öfvertygelsens väg, som det skulle lyckas alldeles undanrödja dessa annonsers spridande". Kan detta vara allvarsamt menadt? Jag åtminstone föreställer mig motsatsen såsom sannolikare. Herrar tidningsutgifvare äro, enligt min tro, rätt belättna med en gifven betydlig annonsinkomt.

Innan jag slutar ber jag få erinra, att Riksdagen helt nyligen emottagit en Kongl. proposition, som har till syfte, att sådana tidningar, hvilka i och för lösnummerförsäljning på annan ort böra genom postverket befordras, skola upptagas såsom postförsändelser under band, under enahanda vilkor som Kongl. kungörelsen den 22 Oktober sistlidet är föreskrifver. Nämnde Kongl. proposition hade måhända bort af Utskottet tagas i betraktande före afgifvandet af utlåtandet öfver min motion.

Då nu min motion innefattar ett *önskningsmål*, hvars syfte jag vet delas af Utskottet, och, som jag så gerna vill hoppas, äfven af Kammararens öfrige ledamöter, då vidare de Tillfälliga Utskotten hafva till uppgift att förbereda dylika önskningsmål, hvarefter, så vida de af Riksdagen bifallas, de sedermera öfverlemnas till Kongl. Maj:ts bepröfvande, hade jag föreställt mig att Utskottet snarare bort förorda till antagande en allmänt gillad opinionsyttring, hvarefter Kongl. Maj:t sedermera, efter frågans närmare bepröfvande, komme att vidtaga de åtgärder, hvartill frågan kan förandlea, och får jag därför hos Herr Talman vördsamt anhålla om afslag å Utskottets utlåtande och bifall till min motion.

Herr Bergius: Då tryckfrihetsförordningen innehåller, att en hvar eger frihet att genom tryck allmänt kunnigt göra allt hvad som i nämnda lag icke finnes uttryckligen förbjudet, torde häraf följa, att, vid bedömande af frågan om lagligheten af en tidnings innehåll, man i främsta rummet måste tillse, hvad sagda förordning i fråga om dylika förbud stadgar. I 3 § upptages uti 13 särskilda punkter hvad som skall anses såsom missbruk af tryckfriheten. Men igen af dessa punkter innehåller förbud att uti tidningarne införa lotteriannonser. Om likväl något af dessa stadganden skulle kunna åberopas till stöd för en sådan åsigt, så skulle det vara 12 momentet, som talar om "lögnaktiga uppgifter och vrängda framställningar till allmänhetens förvillande och förledande". Men jag tviflar dock högeligen på, att under detta lagrum kunna hänföras lotteriannonser, de må innehålla aldrig så origtiga förespeglingar. Härmed må nu vara huru som helst, ty är det i tryckfrihetsförordningen förbjudet, att uti tidningarne införa sådana annonser, så blir ju en öfverträdelse af detta förbud ett tryckfrihetsbrott, hvilket kan och bör lagligen beifras, och då är ju ett sådant påbud, som det motionären åsyftat, öfverflödigt. Är deremot ett sådant införande tillåtet, kan det hvarken anses lämpligt eller ens öfverensstämmande med andan i vår tryckfrihetslag att förhindra befordrande genom posten af tidningar, innehållande lotteriannonser. Ett sådant förbud skulle dessutom möjligen leda derhän, att man kunde förbjuda befordrande af tidningar, som innehölle andra meddelanden, hvilka väl icke inne-

Ang. ytterligare åtgärd till hindrande af lotteriannonsers spridning.
(Forts.)

Ang. ytterligare åtgärd till hindrande af lotteriannonser spridning.
(Forts.)

fattade ett tryckfrihetsbrott, men hvilkas offentliggörande man likväl ansåge olämpligt eller skadligt. Jag tror derföre, att om i detta afseende något bör göras ifrån regeringens och riksdagens sida, bör detta ske genom förändring i tryckfrihetsförordningen, men icke på det sätt motionären föreslagit.

På dessa skäl, men under erkännande af det välmenta i motionens syfte, yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Toll: I egenskap af ordförande i det Tillfälliga Utskott, till hvars behandling ifrågavarande motion blifvit öfverlemnad, har jag ansett mig böra afgifva den förklaring, att Utskottet, med allt erkännande af det goda syftet i motionärens framställning, gerna skulle hafva sett, om det kunnat genom att tillstyrka bifall till densamma, medverka till dess befrämjande, men inom Utskottet gjorde den åsigt sig gällande, att det sätt på hvilket motionären vill genomföra sitt förslag, icke är det rätta.

I allmänhet har man en gammal erfarenhet derom, att kraftåtgärder af det slag, motionären här vill anlita, snarare verkat till ett kringgående af gällande lagstadganden, än bidragit att häfva det onda, och att dylika åtgärder således snarare motverka än gynna äfven de bästa afsigter. Jag skulle vilja hemställa till den ärade motionären, om han sjelf finner det vara lämpligt och praktiskt att öfverlemna åt posttjenstemännen, hvilka redan förut hafva full sysselsättning, uppdraget att censurera huruvida hvarje tidning innehåller lotteriannonser eller icke.

Jag tror, att det är ett fullkomligt misstag af den ärade motionären att påstå, det de flesta tidningar innehålla eller kolportera dylika annonser. Ett annat förhållande visar sig åtminstone af förteckningarne öfver tidningspressen, hvilka utvisa att endast 40 tidningar intaga sagda annonser, under det att 104 tidningar, eller det öfvervägande antalet icke innehåller sådana. Om jag härvid, möjligen i någon mån misstagit mig, så torde i allt fall antalet tidningar af det förra slaget vara ganska obetydligt.

För min del tror jag att det gifves endast två sätt, på hvilka motionären skulle kunna uppnå sitt syfte, nemligen *dels* införandet i vår Tryckfrihetsförordning af ett uttryckligt förbud mot dylika annonser införande i tidning eller skrift, hvilket en gång förr lärer varit försökt, och *dels* att låta pressen i detta afseende reformera sig sjelf.

Efter hvad jag nyss hade äran upplysa, har pressen visat mycket goda och förhoppningsrika tendenser i förevarande hänseende, och jag tror att man, vid sådant förhållande, kan förvänta att pressen, hvilken i berörda fall till sitt förfogande har det kraftigaste medlet mot det här öfverklagade onda, bör kunna beifra detsamma och verka för ett bättre skick i samhället genom att meddela nödiga upplysningar om samma ondas natur och således slå in på den väg som i detta fall är den enda rätta och som säkrast leder till målet, nemligen öfvertygelsens.

På grund af dessa äfvensom de af Utskottet samt af flere

talare anförda skäl, anhåller jag om bifall till Utskottet förvarande betänkande.

Ang. ytterligare åtgärd till hindrande af lotteriannonser spridning.
(Forta.)

Herr Gumælius: Jag kunde med anledning af de två nästföregående talarnes anföranden nästan afstå från ordet, samt inskränka mig till det uttalande, att jag i nästan alla delar instämmer med dem och särskildt i de af Utskottets ärade ordförande, ja således äfven i de uti motionen uttalade *åsigter*. Men, i likhet med förenämnde talare, anser jag det icke vara välbetänkt, att obetingadt ingå på motionärens *yrkande*, att i posttjenstemännens händer må läggas en censurerande makt öfver tidningarne, obehaglig för dem och äfven för prenumeranterne, som derigenom skulle blottställas för att, der ett tidningsblad möjligen af rent misstag, t. ex. genom en annonsemottagares tillfälliga förbiseende, funnes innehålla en lotteriannons, icke i rätt tid bekomma sina tidningar i full nummerföljd. Detta vore att gå nästan för långt.

Om jag skulle i något afseende hysa en från Utskottets uttalanden afvikande åsigt, så skulle det vara med afseende å möjligheten att i tryckfrihetsväg eller på annat lagligt sätt åtala och fälla sådana tidningar, som gjort sig till vana för annans räkning intaga lotteriannonser. Derigenom göra de sig ju skyldige till kolportering af veterligen lögnaktiga och vrängda framställningar till allmänhetens förvillande och förledande, ty det är en känd sak, att de allra flesta lotteriannonser innehålla vrängda framställningar.

Den senaste ärade talaren har redan erinrat om, att antalet af tidningar, som intaga dylika annonser, numera betydligt nedgått; ja det inskränker sig för närvarande till vid pass 28 procent af Sveriges annonsförande blad, och det vida öfvervägande antalet tidningar befatta sig sålunda icke med att sprida lotteritillbud. För min del tror jag anledning förefinnas till det antagande att de förras antal ytterligare skall nedgå efter hand, äfven utan strängare åtgärder från statsmakterna eller åklagarne.

Jag hemställer om bifall till Utskottets betänkande, enär det gifver motionärens syfte fullt erkännande, ehuru det icke ansett sig kunna bidra till framgång åt sjelfva hans yrkande.

Öfverläggningen var härmed slutad; och blef, sedan propositioner gifvits enligt de gjorda yrkandena, Utskottets hemställan af Kammaren bifallen.

§ 6.

Ang. hemorts rätt.

Till behandling förekom Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 3 (i samlingen N:o 13), om skrifvelse till Kongl. Maj:t, angående öfverenkommelse emellan Sverige å ena sidan samt Tyska riket, Danmark och Norge eller endast Norge å andra sidan i fråga om hemortsrätt.

Ang. hemorts-
rätt.
(Forts.)

I sin motion N:o 118 hade Herr A. P. Lind framställt ett så lydande förslag:

“att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t hemställa, huruvida ej sådan öfverenskommelse kunde träffas emellan Sverige å ena sidan samt Tyska riket, Danmark och Norge å den andra, att, när invånare från det ena landet under fem års tid oafbrutet vistats inom något af de öfriga, de skola der åtnjuta hemortsrätt; eller

att, om ej öfverenskommelse i antydda rigtning kan ske med de två förstnämnda grannrikena, Tyskland och Danmark, det måtte ske med vårt brödrarrike Norge; samt att, om ej dylik öfverenskommelse med Norge kan träffas utan Stortingets hörande och beslut, Kongl. Maj:t täcktes till Norska Stortinget aflåta proposition i ämnet“.

I anledning af detta förslag voro af Utskottet följande hemställanden gjorda:

1:o att Herr A. P. Linds motion, i hvad den anginge frågan om ömsesidig hemortsrätts vinnande emellan Sverige å ena sidan samt Tyskland och Danmark å den andra, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda; och

2:o att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t hemställa, huruvida icke sådan öfverenskommelse kunde träffas emellan Sverige å ena sidan och Norge å den andra, att när invånare från det ena landet under en viss tid — möjligen högst fem år — oafbrutet vistats i det andra, de der skulle åtnjuta hemortsrätt; samt att Kongl. Maj:t täcktes, om utsigt förefunnos för ändamålet vinnande, vidtaga därför erforderliga åtgärder.

Utskottets hemställan i *punkten 1* bifölls.

Efter uppläsning dernäst af det förslag, som Utskottet i *punkten 2* framlagt, yttrade

Herr Rydin: I det outhärliga skick, hvori denna fråga befinner sig, får jag yrka afslag å det af Utskottet framlagda förslag. Förhållandet mellan Sverige och Norge i fråga om fattigvårdsunderstöd för det ena rikets undersåter under deras vistande i det andra riket, är regleradt, dels genom särskilda anslag, som för ändamålet finnas i båda länderna beviljade och dels genom en i detta hänseende gällande mellanrikslag. Om man antog en sådan bestämmelse, som den här ifrågasatta, eller att en invånare från det ena landet efter 5 års vistelse i det andra, skulle der förvärfva hemortsrätt, behöfver man för att inse det resultat, som häraf skulle uppkomma, endast tänka sig, att personen i fråga under nämnda vistelse i det andra landet derstädes uppehållit sig på olika tider inom olika kommuner. Hvar skulle vid

sådant förhållande hemortsrätten för honom bestämmas? Det vore ju omöjligt att veta, hvilken kommun, som i detta fall skulle tilldömas underhållsskyldighet. Skulle vid dylika förhållanden den ena staten få en särskild fattigvård för ett visst slag af medborgare från det andra? Jag kan, som jag nämnt, i det skick frågan nu föreligger, ej annat än yrka afslag å Utskottets hemställan.

Herr Westerdal: Det är mycket riktigt, att, såsom nästföregående talare erinrade, det finnes en Kongl. förordning, nemligen af den 15 Februari 1855, som reglerar behandlingen af frågor om understöd, som af fattigvårdssamhälle i ett af de förenade rikena bör lemnas nödlidande person från det andra riket; men erfarenheten har visat, att det är Sverige, som i detta fall får sitta emellan, och företrädesvis till Norge gränsande provinser få vidkännas ganska dryga kostnader. För att söka förekomma detta missförhållande, föreslås i motionen, att invånare från det ena landet, som under viss tid oafbrutet vistats i det andra, skulle der åtnjuta hemortsrätt, hvilket förslag synes mig vara mycket befogadt. Jag hoppas derföre, att Riksdagen ej skall motsätta sig att, på sätt Utskottet föreslagit, i ämnet aflåta underdånig skrifvelse. Finner Kongl. Maj:t, att något bör och kan i saken åtgöras, så går Kongl. Maj:t nog i författning derom. I annat fall förfaller frågan, och då har ju ingen skada skett.

Hvad beträffar Herr Rydins invändning att, för den händelse en invånare från det ena landet under sin vistelse i det andra, uppehållit sig inom flera kommuner, det icke torde kunna utredas, i hvilken af dessa han skall erhålla hemortsrätt, så vill jag häremot endast erinra, att dylika omflyttningar ofta ega rum med svenska undersåtar i Sverige, och att då särskilda bestämmelser derför finnas i fråga om deras hemortsrätt, man kunde på likartadt sätt reglera hithörande förhållanden.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Rydin: Jag vill blott fästa uppmärksamheten på det egendomliga i den skrifvelse, Riksdagen, om Utskottets förslag i i denna punkt antages, skulle till Kongl. Maj:t aflåta, en skrifvelse, som icke gerna kunde föranleda till någon åtgärd. Den slutar med "att Kongl. Maj:t tacktes, om utsigt förefinnes för ändamålets vinnande, vidtagna derför erforderliga åtgärder", och detta ändamål är, "att en sådan öfverenskommelse kunde träffas mellan Sverige, å ena sidan, och Norge, å den andra, att när invånare från det ena landet under en viss tid — möjligen högst fem år — oafbrutet vistats i det andra, de der skulle åtnjuta hemortsrätt", nemligen i *landet* Norge och på samma sätt i *landet* Sverige. Då skulle svenska staten och likaså den norska få ett antal personer, för hvilka den finge vidkännas en särskild fattigvård, i det fall nemligen att, såsom lätteligen inträffar just med sådana personer, som nu äro i fråga, de aldrig uppehålla

Ang. hemorts-
rätt.
(Forts.)

sig tillräckligt länge på samma ort för att kunna anses ega hem-
ortsrätt i någon viss kommun.

Herr Biesert: Då jag alltsedan min ungdom varit bosatt invid norska gränsen, bör jag väl känna till förhållandena i de svenska kommuner, som ligga derinvid, och kan intyga, att derifrån en stor mängd arbetare utvandra till Norge, der de stanna under flera år till dess de blifva utslitna, och att kommunen sedan ofta får vidkännas ganska dryga omkostnader för dessa sina medlemmar. Jag vill icke ingå i någon närmare granskning af förhållandena, man anser saken vara af den vikt, att man mycket väl kan till Kongl. Maj:t aflåta den af Utskottet föreslagna skrifvelsen, hvadan jag således yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Nils Pettersson: Jag vill för ingen del bestrida, att motionären egt fullt skäl för sina yrkanden, och, om ett bifall till Utskottets förslag kunde leda till något resultat, skulle jag icke hafva något deremot; men, om jag känner saken rätt, äro de af motionären påpekade missförhållanden icke allenast rådande vid gränsen mot Norge och i de sydliga trakterna af landet emot Danmark och Tyskland, utan icke ens inom landet sjelft är det alldeles väl bestådt med hemortsrätten. Till följd af arbetsbefolkningens täta förflyttningar från den ena orten till den andra, i och för arbetsföretag, såsom jernvägsbyggnader och dylikt, händer icke sällan, att en arbetare är borta från sin hemort under flera år, och att man saknar alla underrättelser om honom, till dess det från något sjukhus ankommer en räkning å kostnader för hans vårdande derstädes, som ofta kunna uppgå till hundratals kronor. Man har ingen annan nytta af dessa arbetare än att de komma hem utarbetade och förderfvade. Jag tror, att en revision af hemortsrätten i sin helhet vore tjenlig för vårt land och att nu föreliggande fråga först i sammanhang med en sådan revision bör blifva behandlad, hvadan jag yrkar afslag å Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Ola Månsson: Denna fråga kan väl vid första påseende synas vara i och för sig sjelf obetydlig, men jag tror icke, att den verkligen är så ringa. Vi känna alla, hurudana förhållandena i fråga om hemortsrätten äro för de delar af Sverige, som ligga mellan och i närheten af Danmark och Norge. Det råder städse en lust hos arbetare, att vilja söka sin lycka utom hemorten. De vända sig åt olika håll, äro borta i några år och komma sedan tillbaka utblottade på allt och fruntimren merendels icke ensamma, utan med ett eller flera barn omkring sig, och i många fall blifver det tungt och bekymmersamt för kommunerna att åter nödgas taga mot dem.

Jag vet icke om, på det sätt motionären föreslagit, det skall kunna åstadkommas någon ändring häri. Vi måste dock för framtiden vara beredda att göra något i detta afseende och jag hoppas och tror, att Regeringen då skall taga initiativ och laga så, att

hemortsrätten blifver bättre ordnad icke allenast bland oss sjelfve utan äfven i vårt förhållande till våra grannländer. Med de åsigtter jag således i denna sak hyser, kan jag icke vara annat än tacksam mot motionären för det han väckt tanken på dessa omständigheter, men jag tror icke, att förhållandena äro sådana, att man på det föreslagna sättet kan komma till något resultat. Jag önskar följaktligen att saken för denna gång måtte få hvila och hoppas endast, som sagdt, att Regeringen, uppmärksamrad af denna motion och af hvad under denna diskussion förekommit, i en snar framtid skall taga hemortsrätten om hand och ordna den på ett för vårt land önskvärdt sätt.

Ang. hemorts-
rätt.
(Forts.)

Herr Jöns Pehrsson: Det är alldeles ostridigt att de båda siste talarne i viss mån kunna hafva rätt, men frågan är af den beskaffenhet, att man i Utskottet var öfverens om, att man icke kunde åvägbringa någon öfverenskommelse i detta hänseende med Danmark och Tyskland. En med denna likartad motion förevar vid fjolårets riksdag och blef då af det tillfälliga utskott, som behandlade densamma, afslagen på den grund, att det icke finnes någon möjlighet för handen att kunna med grannländerna träffa någon bestämd öfverenskommelse.

Ostridigt är att förhållandena i södra Sverige äro åtminstone lika tryckande, som i de vestra mot Norge angränsande trakterna. Det händer icke så sällan att kommunerna måste med stora omkostnader taga mot arbetare, som någon tid uppehållit sig i utlandet och derefter kommit hem medellösa; men oaktadt allt detta såg Utskottet ingen möjlighet att kunna komma till något resultat i förhållande till Danmark och Tyskland, helst Utskottet på förfrågningar hos statsministern för utrikes ärendena erhållit enahanda svar.

Deremot ansåg man, att en sådan öfverenskommelse, som i motionen ifrågasatts, med Norge skulle kunna komma till stånd.

Vill Kammaren icke bifalla Utskottets förslag, kan det ej hjälpas, men inom Utskottet ansågo vi frågan vara af den viktiga beskaffenhet, att ifall något kunde göras, det äfven borde ske, hvarefter man finge lemna åt framtiden att underhandla med de andra grannrikena. Jag skulle — som sagdt är — inom Utskottet velat gå längre, än Utskottet nu gjort, men jag måste foga mig efter de nyss uppgifna förhållandena, som icke gerna torde kunna jäfvas, synnerligen efter de af Herr Statsministern för utrikes ärendena meddelade upplysningarne. Beträffande åter Norge tror jag icke, att sådana hinder möta, och jag anhåller derföre om bifall till Utskottets förslag.

Herr Lind: Jag frambär min tacksamhet såväl till Utskottet för den uppmärksamhet, det fästet vid min motion, som ock till de män, som här inom Kammaren tillstyrkt bifall till Utskottets föreliggande förslag. Jag tror, att om Riksdagen finner för godt att aflåta en sådan skrifvelse föreliggande betänkande omfattar, skulle detta leda derhän, att största antalet af de tvister, som

Ang. hemorts-
rätt.
(Forts.)

nu ofta uppstå med brödrafolket i afseende å utvandrande familjer skulle försvinna, såvida nemligen regeringen, såsom jag hoppas, egnar frågan nödig uppmärksamhet.

Beträffande hvad Herr Rydin yttrat i afseende å författningen af år 1855, vill jag endast nämna, att der icke finnes bestämd någon tid, inom hvilken personer, som inflytta från Sverige till Norge, skola der qvarstanna, för att förvärfva hemortsrätt. Jag tror för öfrigt, att Herr Rydin är alltför litet bekant med huru det i verkligheten förhåller sig med den sak, hvarom här är fråga, för att kunna motsätta sig det föreliggande förslaget.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Grefve Sparre: Såsom bosatt inom ett gränslän, som otvifvelaktigt lider af de olägenheter, motionären påpekat, kan jag icke annat än vitsorda de af honom klandrade förhållandena, ty visserligen är det för de kommuner, som äro belägna i närheten af gränsen, en mycket svår tunga, att personer, hvilka derifrån utvandrat till Norge, efter flera års vistelse derstädes återkomma till den kommun, derifrån de utvandrat, och falla dess fattigvård till last. Ja det händer ofta, att personer begifva sig till Norge, uppehålla sig derstädes i ända till 10 år och under tiden ingå äktenskap, hvarefter de en vacker dag återkomma till hemorten med talrik familj, som faller kommunens fattigvård till last, att icke tala om de qvinnor, som begifva sig till Norge, skaffa sig barn och med dem återvända till de kommuner, derifrån de utvandrat. Det förtjenar onekligen behjertas, att den tunga, som derigenom drabbar en stor del kommuner i dessa län, är oerhörd och för smärre kommuner knappast möjlig att uthärda. Vid sådant förhållande synes man visserligen icke sakna skäl att bifalla Utskottets framställning, men representanten från Upsala har på ett — tyvärr — alldeles otvetydigt sätt ådagalagt omöjligheten af att för närvarande bifalla denna Utskottets framställning. Att säga att en person, som i fem år vistats i Norge, ovilkorligen skall derstädes ega hemortsrätt, äfven om han icke enligt landets egen lag der å något ställe eger hemortsrätt, är en ren omöjlighet. Ty i hvilken kommun inom Norge skulle han väl ega hemortsrätt? I ingen, på grund af denna lag, utan norska staten vore tvungen att bereda en särskild fattigvård för de svenskar, som dit invandrat men icke någorstädes förvärfvat sig hemortsrätt.

Jag tror således icke, att betänkandet, sådant det nu är, kan bifallas; ty Riksdagen måste akta sig för att till Kongl. Maj:t aflåta underdåniga skrivelser af den beskaffenhet, att de omöjligen kunna verkställas. Man måste nemligen betänka, att det med denna begäran åsyftade måste vara möjligt att åstadkomma och sådant, att Kongl. Maj:t derom kan med norska regeringen underhandla. Om en skrivelse skulle till Kongl. Maj:t i ämnet aflåtas, vore det med en underdånig hemställan, att han ville med norska regeringen underhandla, om hvilka åtgärder kunde i detta hänseende vidtagas; men icke kunna vi begära, att en svensk,

som till Norge utvandrat, efter en viss tid der ovilkorligen skall ega hemortsrätt, oafsedt om norska staten är villig att härpå ingå eller att på annat sätt bereda dem understöd.

Saken är behjertansvärd, men såsom Utskottet har framställt den, kan den, enligt min tanke, icke bifallas. Då jag likväl hjertligt önskar, att något måtte göras i detta fall och då jag känner att det är ett behof för dessa socknar, skulle jag vilja yrka återremiss af betänkandet, på det Utskottet må blifva i tillfälle att formulera ett betänkande i något rimligare skick än det nu föreliggande.

Herr Rydin: En ärad talare nämnde för en stund sedan, att jag icke kunde känna till de förhållanden, som föranledt motionären att framkomma med den här afhandlade motionen. Jag medgifver att jag icke känner till dem; men jag anser dem likväl vara behjertansvärda. Vill man emellertid ingå till Kongl. Maj:t med en skrifvelse i ämnet, så måste man tillse, att den öfverensstämmer med gällande lag, äfvensom att man har klart för sig, hvad man i frågan vill. Det ifrågasatta skrifvelseförslaget innebär emellertid ej blott en förändring i svenska fattigvårdslagen derhän, att svenska medborgare skulle kunna förvärfva hemortsrätt i Norge och sålunda blifva berättigade att derstädes åtnjuta fattigunderstöd, utan äfven en förändring i norska fattigvårdslagen i enahanda rigtning. Dessutom vill jag fästa uppmärksamheten derå, att de ersättningar för förskjuten fattigvård, som numera efter införandet af 1871 års fattigvårdsförordning, om den rätt tillämpas, kunna ifrågakomma, äro ganska få, enär de endast kunna ifrågasättas i de fall, då en minderårig eller en, som i följd af ålderdom, kropps- eller sinnessjukdom, vanförhet eller lyte, varit oförmögen till arbete, erhållit nödortfödig fattigvård. I följd häraf är den föreslagna tiden, 5 år, för förvärfvande af hemortsrätt i ena eller andra landet icke tillräcklig; man måste i stället föreskrifva, att för erhållande af sådan rätt personen i fråga skulle hafva vistats i det andra landet ända tills dess han blifvit vanför eller lytt eller af ålderdomsbräcklighet oförmögen till arbete, hvartill i de allra flesta fall torde åtgå mer än fem år.

I öfrigt vill jag icke motsätta mig Grefve Sparres yrkande om återremiss, för den händelse man skulle kunna på något annat sätt ställa så till, att någon verklig lättnad i ifrågavarande hänseende skulle kunna för gränsboarne beredas.

Herr Biesert: Jag ber att få återtaga mitt yrkande om bifall till Utskottets förslag och förena mig med Herr Grefve Sparre i hans yrkande om återremiss.

Herr Berg: Det är obestridligt, att gränsorterna i Sverige äro utsatta för äfventyret att personer, sedan de någon längre tid vistats i Norge och der slutligen blifvit föremål för fattigvård, derefter återsändas till Sverige och falla vederbörande kommuns fattigvård till last. Mig synes dock, att, då det oftare inträffar,

Ang. hemorts-
rätt.
(Ports.)

att svenskar blifva föremål för fattigvård i Norge än tvärtom, det svårligen lärer vara att förvänta ett medgifvande från Norges sida att, såsom i förslaget afses, ställa frågan om hemortsrätt inom de båda länderna på reciprocitetens grund, emedan i sådant fall Norge i förhållande till Sverige skulle blifva för mycket lidande. Den obillighet, som kunde anses ligga deri, att personer, efter att hafva under längre tid vistats i främmande land, vid återkomsten till Sverige måste emottagas till försörjning af den kommun, som de tillförene tillhört, har också tagits i betraktande vid sista fattigvårdsförordningens utfärdande, då i 2 mom. af 31 § föreskrifvits att: "har någon oafbrutet under längre tid, dock minst fem år, vistats utom fattigvårdssamhälle, hvarest han har hemortsrätt och samhället måst vidkännas kostnad till följd af fattigvård, hemsändning eller begrafning, som erfordrats för honom sjelf eller för hans minderåriga barn eller hustru, de der jemväl under nämnda tid utom samhället oafbrutet vistats; må samhället, om det är af fattigvård synnerligen betungadt, kunna erhålla understöd af staten, i den mån för sådant ändamål anslagna medel lemna tillgång och Kongl. Maj:t pröfvar skäligt." De fattigvårdssamhällen, hvilka efter längre tids förlopp få mottaga dem förut tillhörande personer och gifva dem fattigvård, äro således af lagen hänvisade att ingå till Kongl. Maj:t och begära understöd af det för sådant ändamål till Kongl. Maj:ts disposition ställda anslag, hvilket, då det, om jag ej missminner mig, är ett förslagsanslag, också lemna tillgångar dertill; och så vidt jag har mig bekant, har på sednare tider, sedan nu gällande fattigvårdslag utkom, sådana understöd i allmänhet beviljats. Jag tror således, att i svenska fattigvårdslagen iakttagits allt, hvad uti detta hänseende kan göras, då kostnaden för de från Norge återkommande fattiges försörjning icke drabbar kommunerna utan staten, och såsom jag ofvan nämndt, tviflar jag på, att någon öfverenskommelse i det syfte, motionären afsett, skall kunna med Norge åvägabringas.

För min del vill jag således yrka afslag å Utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad och propositioner blifvit framställda i enlighet med de yrkanden som förekommit, beslöt Kammaren till Utskottet återförvisa förevarande punkt.

§ 7.

Företogs till afgörande Stats-Utskottets utlåtande N:o 28, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader samt vatten-kommunikationer äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag.

Om anslag till
anläggning och
förbättring af
vägar.

Punkten 1.

Kongl. Maj:t hade föreslagit, att till anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda

vägar samma belopp, som för år 1876 anvisats, eller 200,000 kronor, måtte jemväl för år 1877 ställas till Kongl. Maj:ts förfogande, och hade Herr J. N. Biesert i en till Utskottet hänvisad motion (N:o 145) hemställt om förhöjning af ifrågavarande, af Kongl. Maj:t äskade anslag till 300,000 kronor.

Om anslag till anläggning och förbättring af vägar.
(Forts.)

I anledning af dessa förslag hade Utskottet i förevarande punkt tillstyrkt:

att Riksdagen, med afslag å Herr Bieserts motion och bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit, måtte till bidrag för *anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar* till Kongl. Maj:ts disposition för år 1877 anvisa tvåhundra tusen kronor.

Herr Biesert yttrade: Då jag är motionär i denna fråga, så torde det åligger mig att med några ord angifva de skäl, jag haft för att väcka denna min motion.

Jag är bosatt i en trakt, der jag varit i tillfälle att finna skilnaden mellan goda och dåliga vägar, nemligen vestra delen af Wermland. Denna ort har i allmänhet så backiga och svåra vägar, att de äro snart sagdt ofarbara. Deremot hafva gräns-orterna i Norge under senare tider fått sina vägar i hög grad förbättrade; och det är lätt att se, hvilka ofantliga fördelar på norska sidan deraf uppkommit, hvilken kraftig häfstång för jordbrukets och öfriga näringars höjande just dessa förbättrade kommunikationer varit. Men det är icke allenast i min hemtrakt, utan äfven på andra orter jag sett, hvilka olägenheter svåra kommunikationer medföra. Frågan är således icke endast en lokalfråga; den är af vigt för hela landet. Då jag i väg och vattenbyggnadsstyrelsen för en tid sedan gjorde mig underrättad om, hvilka ansökningar om bidrag till väganläggningar och vägförbättringar till styrelsen inkommit, fann jag också, att det anslag, Riksdagen hittills för dessa ändamål beviljat, icke stod i något rimligt förhållande till de fordrade bidragen. Såsom vi veta, erhålla kommunerna $\frac{2}{3}$ af den beräknade kostnaden af staten, mot skyldighet att sjelfva förskjuta hvad derutöfver för ändamålet erfordras. Nu fick jag under sistlidne Januari månad i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen taga utdrag af der befintliga handlingar, rörande denna fråga. Jag fann deraf, att ansökningar om bidrag till omläggning eller förbättring af vägar hos styrelsen då funnos ineliggande från följande län till nedan nämnda, endast i tusental upptagna, belopp, nemligen:

från Södermanlands län	26,000	kr.
” Östergötlands ”	79,000	”
” Jönköpings ”	120,000	”
” Kronobergs ”	40,000	”
” Kalmar ”	10,000	”
” Blekinge ”	42,000	”
” Christianstads ”	48,000	”
” Malmöhus ”	85,000	”
” Hallands ”	76,000	”

Om anslag till
anläggning och
förbättring af
vägar.
(Forts.)

från Göteborgs och Bobus . . . län	7,000	kr.
” Elfsborgs ”	109,000	”
” Örebro ”	83,000	”
” Westmanlands ”	6,000	”
” Kopparbergs ”	168,000	”
” Gefleborgs ”	57,000	”
” Westernorrlands ”	73,000	”
” Jemtlands ”	53,000	” och
” Norrbottens ”	93,000	”

eller tillsammans omkring 1,100,000 kronor. Härvid anser jag mig dock böra tillägga, att en del af dessa ansökningar äro temligen gamla. Men hvarför äro de gamla? Jo, derföre att de icke kunnat bifallas i följd af bristande tillgångar, hvaraf äfven blifvit en följd, att den först beräknade kostnaden numera blifvit otillräcklig till följd af stegrade priser å arbetskrafter och materialier. Det synes mig sålunda, att, om de redan nu i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen inkomna ansökningarne om understöd till vägars anläggning och förbättring upptaga ett belopp, öfverstigande en million kronor, ett anslag af 200,000 kronor är för detta ändamål alldeles otillräckligt; ty äfven under förutsättning, att inga nya ansökningar till styrelsen under tiden inkomma, skola ju ändå, om Riksdagen för ändamålet hädanefter icke beviljar mera än 200,000 kronor årligen, fem år förlida, innan alla de ansökningar som nu äro inne, kunnat bifallas; och dessförinnan skola sannolikt många af de nu uppgjorda kostnadsförslagen af ofvan antydda orsaker blifva otillförlitliga och behöfva göras om.

Dessa nu af mig antydda omständigheter hafva utgjort de skäl, på grund af hvilka jag tagit mig friheten väcka ifrågavarande motion. Dessutom synes mig billigheten fordra, att de landsdelar, som icke blifvit välsignade med jernvägar eller kanaler, i någon mån få komma i åtnjutande af det enda för dem återstående, verk samma, förbättrade kommunikationsmedel, som består i goda landsvägar. Men denna fråga är också, såsom affär betraktad, högst vigtig för staten; ty genom goda och förbättrade landsvägar skall, såsom man med skäl kan antaga, tillflödet till statens jernvägar blifva allt rikare och rikare och staten derigenom få tillbaka, hvad den för vägarne förbättring uppoffrar. Man bör icke tro, att de anslag, som för detta ändamål beviljas, lättsinnigt bortkastas, ty man kan vara öfvertygad, att de kommuner, som i statsbidrag erhålla $\frac{2}{3}$ delar af den beräknade kostnaden, men sjelfva måste tillskjuta $\frac{1}{3}$ del, skola hafva ett stort intresse för företagens framgång, innan de åtaga sig så stora bördor. Icke heller bör man vid frågans bedömande förbise, att de orter, som varit så lyckliga, att de fått jernvägar, erhållit denna stora fördel utan att hafva behöft derför betala något.

Jag vill icke vidare upptaga Kammarens tid, utan anhåller endast, att Kammaren ville, med behjertande af de omständigheter jag nu framhållit, afslå Utskottets förslag och bifalla min i motionen gjorda hemställan.

Herr Granlund: Ehuru jag icke hyser det ringaste hopp, att motionärens framställning, sedan den af Stats-Utskottet afstyrkts, skall blifva af Kammaren bifallen, vill jag likväl med några ord understödja densamma. Då jag ser här närvarande en af regeringens ledamöter, Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet, så tager jag mig friheten att fästa uppmärksamheten på detta anslags otillräcklighet och vördsamt hemställa att, med stöd af de upplysningar i frågan, som hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen finnas tillgängliga, om behovet af en förökning i detta anslag, Kongl. Maj:t måtte till nästkommande riksdag aflåta nådig proposition om beviljande af en högre summa för dessa vägförbättringar.

*Om anslag till
anläggning och
förbättring af
vägar.
(Forts.)*

Mine Herrar, männe icke de orter, som icke erhållit några jernvägar, och icke heller någonsin hafva förhoppning att kunna erhålla dylika stora fördelar af jernvägar, ehuru de i sin mån få bidraga till desamma, hafva rättvisa anspråk derpå, att staten underlättar deras bemödanden att förbättra sina vägar eller anlägga mindre sådana nya och särdeles att borttaga dessa orimliga backar, som mångenstädes till hög grad försvåra vissa vägars trafikerande. Ansökningar om understöd i sådant syfte hafva för lång tid tillbaka från många kommuner ingifvits till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, i hvilka ansökningar kommunerna förbundit sig att betala den för anslags erhållande föreskrifna delen af arbetskostnaden; deruti man ock har garantier för, att de till vägförbättringar sökta understöden hafva skäl och behof för sig, men ansökningarne hafva fått hvila alltför länge till följd af brist på tillgängliga medel och till följd deraf äfven sjelfva företaget. Då nu ingen lärer kunna bestrida dels att vägförbättringar behövas, dels att ett anslag dertill af 200,000 kronor för hela landet är för litet, vägar jag således hoppas, att Kongl. Maj:t till en annan riksdag skall äska skälig förhöjning deraf. Man har visserligen sagt, att, i fråga om större vägförbättringsarbeten, dessa vanligen blifva föremål för särskilda framställningar från Kongl. Maj:t och deraf följande anslag; men kasta vi en blick på efterföljande punkter i förevarande utlåtande, så se vi, att, der dylika större anslag blifvit föreslagna, de alltid gälla Norrland, och gå vi tillbaka till föregående år, så skola vi också finna det höra till undantagen, att de större anslagen för ifrågavarande ändamål kommit någon annan del af Sverige, än Norrland till godo. Jag missunnar visst icke Norrland denna förmån att få nya väl behöfliga vägar, tvärtom jag vill med min röst understödja dem, men anser det anslag som nu förefinnes till hela det öfriga landets vägförbättringar för litet. Jag hemställer till hvar och en, som något rest i vårt land, huru de mångenstädes backiga och brokiga vägarne försvåra och förlänga samfärdseln — i en del trakter äro visserligen ej obetydliga förbättringar antagna, men huru mycket i den vägen ännu återstår icke att göra! Något yrkande i nu föredragna punkt vill jag dock, som sagdt, icke framställa; det är endast sjelfva saken jag med det sagda velat i min ringa mån för framtiden förorda.

Om anslag till
anläggning och
förbättring af
vägar.
(Forts.)

Herr Svensén: Då något yrkande icke blifvit framställt, vare sig om bifall till motionen eller återremiss af punkten, vill jag inskränka mig till att på de af Utskottet anförda skäl helt enkelt yrka bifall till Utskottets hemställan.

Öfverläggningen var slutad. Efter att hafva gifvit propositioner så väl på bifall till Utskottets hemställan som ock på Herr Bieserts yrkande, förklarade Herr Talmannen sig anse den förra af dessa propositioner vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef då begärd och företogs följaktligen, enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 1:a punkten af utlåtandet N:o 28, röstar

Ja;

Den det ej vill röstar

Nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit Herr Bieserts framställning i ifrågavarande ämne.

Omröstningen visade 104 ja mot 29 nej; varande alltså Utskottets hemställan bifallen.

Punkterna 2—10.

Blefvo likaledes bifallna.

Punkten 11.

Lades till handlingarne.

Om statsbidrag för byggande af båthamnar vid fiskelägen.

I *punkten 12* hade Utskottet yttrat sig öfver nedan nämnda två motioner, som båda väckts inom Andra Kammaren, nemligen:

1:o motionen N:o 85, hvaruti Herr *Lasse Jönsson* föreslagit, det Riksdagen täcktes bevilja ett anslag af 6,000 kronor till fiskbåthamnar vid fiskeläget Brantevik i Kristianstads län; och

2:o motionen N:o 116, afgifven af Herrar *A. Lyth, Chr. Assarsson* och *Ake Andersson*, med hvilka Herrar *Per Nilsson* i Espö och *Scen Andersson* i Plöninge instämt, och hvaruti föreslagits, att Riksdagen ville för år 1877 anvisa ett extra anslag af 30,000 kronor, att af Kongl. Maj:t användas till understöd för byggandet af smärre båthamnar, afsedda för fiskarens behof vid de större fiskelägena i riket, mot vilkor att åt hvarje fiskeläge, som af detta anslag erhöle del, endast anvisades högst $\frac{2}{3}$ delar af det belopp, lägets båthamn, enligt upprättadt och godkänt kostnadsförslag, beräknats kosta, och fiskelägets invånare i öfrigt förbunde sig att genom verkställande af arbete eller på annat sätt, anskaffa minst den tredjedel, som för båthamnars åstadkommande vore behöflig utöfver det beviljade anslaget.

Och hade Utskottet hemställt:
att omförmälda motioner icke måtte bifallas.

*Om statsbidrag
för byggande
af båthamnar
vid fiskelägen.*

Efter uppläsning af Utskottets hemställan, lemnades ordet på begäran till:

Herr Lyth, som yttrade: Dessa motioner, som nu föreligga till Kammarens afgörande, hafva blifvit af Stats-Utskottet affärdade, visserligen med någon välvilja i ordalagen, men med ganska stor knapphändighet. Hela motiveringen för Utskottets afstyrkande är nemligen affattadt på — sex rader. Stats-Utskottet har mycket att göra; och jag klandrar således icke Utskottet därför. Men då Utskottet i början af sin motivering medgifver, att motionens *förslag* äro förtjenta af mycken uppmärksamhet, så synes det mig, som om Utskottet hade bort taga fullt reda på åtminstone den motion, som några medlemmar här i Kammaren på skånebanken och jag haft äran framställa. Utskottet finner nemligen de af oss anförda skälen för vår motion goda; men anser sig likväl böra afstyrka densamma, såsom ej varande åtföljd af någon utredning utaf behörig myndighet. Men då förslaget innefattar, att till Kongl. Maj:ts disposition skulle ställas ett belopp af 30,000 kronor för att, der så behöfdes, användas till byggande vid de större fiskelägena af mindre båthamnar, så hemställer jag huruvida icke den utredning kan vara till fyllest som jag i motionen lemnat genom de der meddelade statistiska uppgifter om fiskenäringens stora vikt och betydelse i vissa delar af vårt land.

Utskottet säger visserligen sedan, att det i allt fall torde vara lämpligast, att anslagsyrkanden af den beskaffenhet, som de ofvan omförmälda, såsom vanligt, hos Kongl. Maj:t i underdanighet anmälas för att, efter vederbörlig utredning, om så lämpligt pröfvas, bringas till Riksdagens kännedom; men jag för min del tror dock, att i afseende å anslag af ifrågavarande beskaffenhet det visserligen skulle vara mycket otjenligt att gå den väg Utskottet här föreslagit. Om Utskottet uppmärksamt genomläst motionen, hade lätt kunnat inhemtas, att deri föreslås blott att understöd skulle lemnas för anläggning af några mindre båthamnar, och att anslagssumman härför i allmänhet icke behöfver bestiga sig till mera än 2 eller 3,000 kronor för hvarje. Skulle deremot dessa små fiskelägen, der befolkningen utgöres af fattige fiskare, påkosta storartade utredningar med thy åtföljande ritningars och kostnadsförslags upprättande af statens ingenjörer, så kommer, fruktar jag, kostnaden för hvarje båthamn att uppgå till vida större belopp än hela den anslagssumma, som af oss begärts. Jag tror därför, att det skulle gå mycket väl an att lemna det äskade beloppet till regeringens disposition, i detta fall lika väl som nyss i en föregående punkt, der man ställt 20,000 kronor till Kongl. Maj:ts förfogande för understödjande af mindre hamn- och brobyggnader samt upprensning af åar och farleder, i synnerhet som i hvarje fall den utredning, som för ändamålet är af behöfvat påkallad, kan sedermera åstadkommas. Jag får dessutom

*Om statsbidrag
för byggande
af båthamnar
vid fiskelägen.
(Forts.)*

erinra att det icke är mera än fem år sedan Riksdagen stälde till Kongl. Maj:ts disposition ett anslag af 10,000,000 kronor till understöd af enskilda jernvägsföretag. Jag anser det således icke vara farligt, om Riksdagen lemnar Kongl. Maj:t äfven det nu begärda lilla anslagsbeloppet.

Jag vill äfven nämna, att det nu är första gången, åtminstone på lång tid, som något understöd åt fiskenäringen i vårt land begärts. Men denna näring är dock icke så obetydlig som man kanhända föreställer sig; tvertom den är en af våra allra viktigaste binäringar. Jag skall taga mig friheten att meddela några sifferuppgifter, som skola visa, hvilka dimensioner fiskerinäringen tagit och att den är väl värd ifrågavarande understöd.

Enligt en låg beräkning, som jag uppgjort, uppgår fiskeripersonalen inom Gotland, Blekinge, Malmöhus och Kristianstads län till ett antal af omkring 16,000 personer. Efter fullt tillförlitliga statistiska uppgifter har jag äfven beräknat värdet af fiskeriredskapen inom dessa län och deraf funnit att ensamt värdet af t. ex. redskapen för strömmingsfisket utgör omkring två millioner kronor. Vidare har jag äfven beräknat storleken af fiskefångsten; sillfisket allena har i de nämnde länen på de senare åren uppgått till ett värde af omkring en million femhundra kronor årligen. Dessa belopp äro icke några småsummor; ensamt med afseende å dem och den gren af näringen de representera tror jag således att näringen är väl värd understöd. Då här dessutom icke är fråga om något stort understöd och då som vi veta, hela det anslag, som åt fiskerinäringen nu är beviljadt, uppgår till allenast 18,000 kronor årligen, så hemställer jag, huruvida det kan anses vara obilligt att begära ifrågavarande anslag. Besinnar man vidare de svårigheter och mödor, för hvilka fiskarena äro utsatta, och den ringa lön, de ofta hafva för sitt svåra arbete, så tror jag det kan vara skäl att medgifva detta understöd åt näringen. Jag vill slutligen erinra om det sista årets fiske. Detta var mycket klent, åtminstone på Gotland, under större delen af sommaren. På hösten inträffade starka stormar. Fisken gick då mot land; fiskarena måste begifva sig ut i mycket hårdt väder. Under deras bortovaro hade genom stormen uppdrifvits stora sandbankar utanför hamnarna, och det var endast med fara för deras lif som de kunde gå i land och, för att icke få dem sönderslagna, draga upp sina båtar på de farliga stränderna.

Mine Herrar! Fiskarena hafva icke så många målsmän i denna Kammare, må vi en gång visa oss välvillige mot denna idoga och redliga, men oftast fattiga befolkning, som ofta måste kämpa med vågorna och stormarne för sitt lif och för att erhålla en ganska knapp och torftig bergning. Jag ber därför att, om vi motionärer också icke i dag kunnat vinna något för dem, få lägga deras väl Kammarerna på hjertat, ty visst är att, om motionen ock faller i dag, den icke är väckt för sista gången.

I förlitan på rättvisan och billigheten af det förslag, jag och de tvenne andra motionärerne framställt, vågar jag dock påyrka bifall till detsamma.

Herr Lasse Jönsson: Som Stats-Utskottet tagit min motion tillsammans med Herr Lyths och lagt den, så att säga, i samma graf, så får jag låta henne falla, men desto allvarligare önska bifall till Herr Lyths motion och instämman till alla delar i hans yrkande. Jag anser nemligen att inga medel kunna bättre användas och vara mera i behof än just dessa 30,000 kronorna.

*Om statsbidrag
för byggande
af båthamnar
vid fiskelägen.
(Forts.)*

Jag vill, som sagdt, inskränka mig till att yrka bifall till Herr Lyths motion.

Herr *Sven Andersson* instämde med Herr Lasse Jönsson.

Herr Christen Assarsson: Det är väl icke mycket att göra vid saken, då Första Kammaren redan afslagit motionerna och bifallit Utskottets hemställan. Men det förefaller mig dock något märkvärdigt, att man icke tagit någon hänsyn till hvad grannarne på andra sidan sundet i dylika saker åtgjort. Der har man icke allenast fisklägen utan man har äfven anlagt nödhamnar för fiskarena, der de kunna rädda sina lif och sin egendom. Här hos oss, på våra kuster, finnes deremot intet skydd för fiskebåtarna, fiskarena hos oss hafva ingen annan råd än att draga upp sina båtar på land och låta dem ligga der, utsatta för stormarnes raseri. Jag tycker därför verkligen icke att det är för mycket begärdt att detta anslag ställes till Kongl. Maj:ts disposition. Kongl. Maj:t kan ju sedan särskildt pröfva hvarje ansökning om understöd från detsamma och bevilja eller neka den, allt efter som omständigheterna föranleda.

Jag instämmer emellertid med Herr Lyth och yrkar bifall till hans motion.

Herr Lindmark: Bland de motioner, som förekommit vid denna riksdag, kan jag icke neka att denna väckt mina lifligaste sympatier. Det Stats-Utskottets utlåtande, som här föreligger, afhandlar i första punkten "anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar". Men det finnes backar äfven på andra håll än på landsvägarne och det finnes skördemän äfven annorstädes än på landbacken, och det synes mig vara på tiden att fästa mera uppmärksamhet på dessa skördemän, de stackars fiskarena, hvilka till följd af sitt yrke måste föra ett så hårdt lif.

Jag känner naturligtvis icke, hvarest dessa båthamnar med största fördel skulle kunna anläggas, lika litet som jag vet hvarest dessa backar fördelaktigast skulle omläggas, men detta hindrar mig icke att instämman i motionernas syfte, hvilket jag anser vara godt. Lika väl som Kongl. Maj:t till sin disposition nyss fått 200,000 kronor till omläggning af backiga vägar m. m., lika väl tycker jag detta anspråkslösa anslag till några båthamnar borde beviljas.

Orsaken hvarföre jag begärde ordet var egentligen att såsom sjöman vitsorda den lugna känsla man erfar då man i hårdt väder med pålandsvind kommer till en öppen kust och der finner skydd mot stormen. En båthamn af till och med ganska anspråks-

Om statsbidrag lösa dimensioner tror jag derföre kan vara nog, att mången gång för byggande rädda både dessa små farkoster och deras manskap. af båthamnar. Utan att således närmare känna några detaljer i frågan inser vid fiskelägen. jag således, som sagdt, icke hvarföre det nu ifrågavarande anslaget icke skulle kunna ställas till Kongl. Maj:ts disposition lika såväl som det i första punkten omförmälda, om hvilket jag talat, nyss beviljats, och lägger derföre Kammarens ledamöter på hjertat dessa fattiga fiskares sak samt yrkar bifall till Herr Lyths motion.

(Forts.)

Häruti förenade sig Herr *Ola Andersson*.

Herr Jöns Rundbäck: Utan tvifvel är syftet med dessa motioner mycket godt och förtjenar all uppmärksamhet, och det har Stats-Utskottet också förklaradt; men Herrarne känna lika väl som jag att Stats-Utskottet i allmänhet är af den åsigt, att på grund af principiela skäl sådana motioner som de nu förevarande icke böra bifallas. Ett sådant principiellt skäl var det också som för en liten stund sedan bestämde Kammaren att afslå en framställning i afseende å en annan fråga, rörande hvilken jag för min del varit af en motsatt åsigt med Stats-Utskottet i öfrigt. Jag yrkade då ett mycket ringa anslag till en sak, som var af lika stor vigt som denna; men mitt yrkande blef afslaget. De principiela skälen fingo då gälla, och jag tror att de böra gälla ännu mera i den fråga som nu föreligger. Som Herrarne känna, hafva nemligen vid innevarande riksdag blifvit väckta en hel mängd motioner om understöd för anläggning af enskilda jernvägar härs och tvärs i landet. Jag tror att dessa frågor böra utredas innan man bifaller något anslag, ty såsom dessa motioner nu föreligga kunna de icke bedömas. Skulle man deremot nu bryta grundsatsen i denna fråga, blefve detta ett dåligt föredöme, och jag tror att Kammaren då skulle komma in på en afväg. Jag hoppas derföre att Kammaren vidhåller sin på principiela skäl grundade åsigt och yrkar således bifall till Utskottets hemställan.

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Jag vill fästa den siste talarens uppmärksamhet på att det är någon skilnad mellan de motioner, som nu föreligga till behandling, och den, i fråga om hvilken han var af olika åsigt med Stats-Utskottets öfrige ledamöter. Der var förhållandet att han ville *skänka* en viss summa till vissa uppgifna personer; här åter är ett motsatt förhållande, här begäres det af motionärerne att ställa till Kongl. Maj:ts disposition, för att derigenom sätta Kongl. Maj:t i tillfälle att tillse, hvarest dessa medel lämpligast borde användas. Nästan hela södra Sverige ligger för öppna kuster, inga skärgårdar finnas, inga lugna vatten, hvarest dessa båtar kunna ligga i trygghet. Under sådant förhållande inträffar, att dessa fiskare måste skaffa sig en eller annan större båt att dermed begifva sig ut på hafvet. Då de nu komma tillbaka till land med dessa båtar, kunna de icke låta dem ligga qvar vid sjöstranden, emedan de då snart skulle söndersläs af vågorna, utan måste uppdraga dem på land, hvar-

till fordras icke litet arbete. Detta gör, att svenska fiskarena icke på något sätt kunna täfla med fiskarena i våra grannländer, t. ex. Danmark, der goda hamnar för fiskarebåtar öfverallt finnas, med hamnarmar på båda sidor om inloppet, ibland äfven längre utåt sjön. Ätminstone hvad beträffar södra Sverge, der jag närmare känner förhållandena derutinnan, skulle fiskerinäringen kunna skötas på ett vida bättre sätt, om der funnes några båthamnar, der fiskarena kunde lägga sina båtar i förvar. För min del kan jag, i motsats till den nästföregående talaren, icke heller finna, att något så synnerligen farligt och vådligt prejudikat gäfves derigenom, att Riksdagen stälde nu ifrågavarande medel till Kongl. Maj:ts disposition, hvarigenom åtminstone några försök kunde göras att hjälpa dessa fattiga fiskare att förskaffa sig något, hvaraf de så länge varit i behof, en lugn och tryggad hamn för sina båtar, oftast det enda de ega. Jag yrkar således bifall till Herr Lyths motion.

*Om statsbidrag
för byggande
af båthamnar
vid fiskelägen.
(Forts.)*

Herr Billström: Såsom representant för den del af riket, hvars befolkning räknar fisket såsom den förnämsta bland sina näringar och som räknar de flesta fiskelägen, må det tillåtas mig att yttra några ord i frågan.

Inom Bohus län och enkanterligen den del deraf, der jag är hemma, bo de flesta af våra fiskare; men något behof af nödhamnar för sina farkoster, vare sig de äro större eller mindre, hafva de i allmänhet icke erfarit. Försynen har nemligen försett dem med ett naturligt skydd för deras båtar genom detta kustlands egendomliga daning, som gör det möjligt för dem att så lägga båtarna, att hafssvallet afhålls från dem; skären äro der vågbrytare. Deremot är förhållandet icke detsamma på andra trakter af vårt land, såsom t. ex. vid kusterna af Östersjön. Af detta skäl då jag vet, för hvilka svårigheter fiskarena på dessa kuster äro utsatta derigenom, att de icke hafva något annat sätt att skydda sina båtar mot stormarne än förmedelst deras uppdragande på land, må det icke misstyckas, om jag till alla delar instämmer med motionärerne och således yrkar bifall till deras förslag.

Herr Axel Bergström: Herr Talman! Äfven jag anhåller att få uttala min stora sympati för motionärernes förslag. Det hade visserligen varit önskligt, att en framställning, af beskaffenhet sådan som den föreliggande, kommit ifrån Kongl. Maj:t. Men jag ber att få fästa uppmärksamheten först och främst derpå, att grundlagen alldeles icke fränkänner enskild riksdagsman initiativ i sådana här frågor, och vidare derpå, att det ganska ofta inträffat, att Riksdagen på framställning af enskild motionär beviljat så beskaffade anslag, som det nu i fråga satta. Jag tillåter mig i detta hänseende erinra, hurusom Riksdagen tvenne gånger uppå enskild motionärs framställning beviljat anslag till husslöjdens befrämjande. Vidare och uppå enahanda framställning förhöjde Riksdagen anslaget till understöd åt fabriks- och handtverksarbetare för resor i främmande länder. Och slutligen beviljade

Om statsbidrag
för byggande
af båthamnar
vid fiskelägen.
(Forts.)

förra årets Riksdag, likaledes uppå enskild motion, ett anslag till förstärkande af polisstyrkan på landet, fastän den frågan väl för att vinna Riksdagens bifall bort framför hvarje annan utgöra föremål för en framställning från regeringens sida. Hvad angår nu förevarande ärende, är regeringen enligt mitt förmenande fullt ursäktad, för det hon icke framkommit med något förslag härutinnan; ty regeringen har saknat all anledning att taga initiativ i frågan, då några framställningar i ämnet icke från vederbörande landshöfdingeambeten eller Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen inkommit.

Emellertid gäller frågan ett intresse, som alltför länge blifvit förbisedt här i landet. Jemför man förhållandena härutinnan hos oss med dem i Norge, så skall man finna att i Norge både regeringen och representationen hafva en vaken och öppen blick för nödvändigheten af att bereda hamnar åt fiskarebefolkningen. Inom Nordlanden t. ex. förekomma många hamnar, som blifvit anlagda på statens bekostnad. Det torde sålunda icke vara ur vägen, att äfven vi ginge i samma rigtning; och motionärernes anspråk äro så billiga, att jag föreställer mig, det man gerna kan gå dem till mötes.

På grund af hvad jag sålunda i korthet anført, vågar äfven jag yrka bifall till motionärernes framställning och anhåller således, att Riksdagen måtte för ifrågavarande ändamål och under de af motionärerne föreslagna vilkor för år 1877 till regeringens disposition anvisa ett extra anslag af 30,000 kronor.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Jag hade icke ämnat begära ordet i denna fråga om jag icke erfarit de sympatier, som inom Kammaren förefinnas för motionärernes förslag. Jag har icke reserverat mig emot Utskottets hemställan i denna punkt, ehuru jag får tillkännagifva, att jag inom Utskottet kämpat icke så obetydligt deremot, enär jag i saken hyllar samma åsigt som motionärerne. Visserligen har jag inom Utskottet icke talat för beviljande af det större anslaget, utan blott för det mindre, men detta skedde dels af det skälet, att summan var mindre, och således mera utsigt att få, och dels derföre att, hvad det senare angick, förelåg en fullständig utredning, med ledning af hvilken man kunde pröfva nyttan och nödvändigheten af detsamma och således förebygga beviljandet af ett vida större anslag, endast för båthamn vid Branteviks fiskeläge.

Af den utredning, Herr Lasse Jönsson i sin motion lemnat, har befunnits att kostnaderna för de ifrågasatta hamnarne skulle enligt ett af Major Adelsköld upprättadt kostnadsförslag uppgå till icke mindre än 32,000 kronor. Fiskarena sjelfve hafva deremot genom motionären endast begärt 6,000 kronor; mot denna lilla summa hafva de velat förbinda sig att uppföra fullständig hamn vid det fiskeläge, som uti Herr Lasse Jönssons motion är omnämndt. Man kan således häraf lätteligen finna, huru betydliga kostnaderna skulle blifva, för den händelse man låte bygga dessa hamnar efter de kostnadsförslag, som Väg- och vattenbyggnads-

styrelsen för dylika anläggningar plägar uppgöra. Jag tror det sålunda vara nödvändigt att man tillser, att fiskarena uti hvarje särskildt fall sjelfve må tillåtas inkomma till Kongl. Maj:t med sådana af dem sjelfve upprättade förslag, som i många fall kunna finnas både rimliga och mera praktiska att utföra än de som uppgöras af annan sakkunnig person. Att Kongl. Maj:t då fäster afseende vid deras framställningar, torde icke vara tvifvel underkastadt. Med anledning af en ärad Stats-Utskottsledamots yttrande, vill jag fästa uppmärksamheten på att här alldeles icke föreligger samma fall, som af den ärade ledamoten antyddes, då han uppdrog en jembörelse emellan denna fråga och en annan, som af Kammaren nyss blifvit afslagen. I det af honom antyddda fallet gällde det egentligen att till bestämdt uppgifna personer utbetaala ett visst bestämdt belopp; här åter gäller det, att till Kongl. Maj:ts disposition ställa en viss summa. Kongl. Maj:t skulle således ega att i hvarje särskildt fall pröfva nödvändigheten och behofvet af och skälen för de begärda understöden, hvilket Kammaren genom sitt afslag å motionärens framställan jemväl temligen tydligt torde hafva uttalat, och hvilket är detsamma som nu blifvit yrkadt vid den nu föredragna punkten.

Sedan motionärernes förslag nu vunnit understöd inom Kammaren, vill äfven jag be att få förena mig med dem, men hemställer dock, huruvida det må vara lämpligt att i dess helhet bifalla hvad motionärerne föreslagit. Först och främst föreligga nemligen här tvenne särskilda förslag. Om man bifaller begge förslagen, skulle således hela anslagsbeloppet komma att uppgå till 36,000 kronor. Jag tror derföre, att man bör inskränka sig till ettdera förslaget, och anser, i likhet med Herr Lyth, det för närvarande vare tillräckligt att bevilja 30,000 kronor — så vidt nemligen Kammaren öfver hufvud taget vill biträda Herr Lyths förslag, som är afsedt för flera båthamnars upprättande, och hvarigenom det fiskeläge, som Herr Lasse Jönsson önskat särskildt måtte komma i åtanka, jemväl kan komma i åtnjutande af någon del af det ifrågasatta anslaget. Men härjemte borde, enligt mitt förmenande, senare delen af samma förslag icke af Kammaren godkännas. Det vore alldeles till fyllest om Kammarens beslut blefve af följande innehåll: "att Riksdagen för år 1877 anvisar ett extra anslag af 30,000 kronor, att af Kongl. Maj:t användas till understöd för byggandet af smärre båthamnar, afsedda för fiskarens behof vid de större fiskelägena i riket". De vilkor och bestämmelser, som härefter i förslaget förekomma, anser jag nemligen tjena till ingenting, ty Kongl. Maj:t lär nog dem förutan meddela sådana föreskrifter för understödens erhållande, som kunna finnas lämpliga.

Jag anhåller sålunda om proposition på bifall till det yrkande jag nyss uppläst.

Herr Lyth: Jag hade endast tänkt att bemöta ett yttrande, som nyss fälldes utaf en af Stats-Utskottets ledamöter. Emellertid har jag deruti blifvit förekommen af Herr Bergström, som

*Om statsbidrag
för byggande
af båthamnar
vid fiskelägen.
(Forts.)*

*Om statsbidrag
för byggande
af båthamnar
vid fiskelägen.
(Forts.)*

nämnde just hvad jag ämnade säga eller att man, genom att draga ur konsekvensen af Herr Rundbäckes åsigt, skulle göra betydelsen af 55:te paragrafen i Riksdagsordningen om intet, hvilken paragraf medgifver enskild riksdagsman rättighet att framställa motioner. Om man vidhölle Herr Rundbäckes åsigt, tror jag att Riksdagen skulle komma i samma ställning till Kongl. Maj:t, som den hade under Vasaregenternas tid, då Riksdagen icke hade annat än att bifalla eller afslå Regeringens propositioner; men detta vore väl att gå något för långt. För öfrigt hafva vi många exempel på att Riksdagen fattat beslut i enlighet med enskilda motionärers förslag.

Medan jag har ordet vill jag såsom ett tillägg till mitt ytt-
rande förra gången nämna, att man i andra länder t. ex. Preussen,
som dock har en betydligt mindre kuststräckning än vårt land,
gjort vida mera för fiskerinäringens befrämjande än hos oss. Så
har man der beviljat ett årligt anslag af 30,000 thaler endast för
vidtagande af undersökningar af fiskegrunden samt för försök med
olika fiskemetoder och dylikt, således blott för en ringa del af
fiskerihandteringen, under det man i Sverige för näringen i dess
helhet anslagit tillsammanlagdt icke mera än 18,000 kronor, till
bestridande af löner och resekostnader för de embets- och tjänste-
män, som med denna handtering hafva befattning. Jag yrkar
bifall till motionärernas förslag, men skall ej heller hafva något
emot, om den modifikation deraf, som Herr Sven Nilsson i Ef-
veröd föreslagit, skulle vinna Kammarens bifall.

Herr Lasse Jönsson: Den modlöshet, hvaraf jag beherr-
skades första gången jag hade ordet, har nu till en del blifvit
häfd genom det välvilliga understöd, som af några ledamöter
lemnats denna behjertansvärda sak, och jag tager mig därför
friheten att med några ord upplysa, huru det förhåller sig med
en del af dessa fiskelägen, hvarom här talats.

År 1872 blefvo båthamnarne i de flesta fiskelägen på Skånes
sydöstra kust af hafvet raserade. Fisket på dessa kuster kan
nemligen icke idkas i närheten af land utan endast ute på djupet,
och det blir därför för fiskarena ofta nödvändigt att begifva
sig så långt ut på sjön som ända till trakten af Bornholm.
Af denna orsak äro de i behof af större farkoster, och med dem
begifva de sig af på aftonen samt stanna ute öfver natten, hvarpå
de återvända mot morgonen, då de naturligtvis äro uttröttade,
särdeles om vädret varit dåligt. Det skulle därför vid sådana till-
fällen lända dem till en betydlig lättnad i deras ansträngande arbete,
om de hade några skyddande båthamnar, der de kunde förlägga
sina båtar. Men som sådana saknas, måste de, uttröttade som
de äro, ändå draga upp båtarne på land för att skydda dem mot
stormens verkningar. De besvärligheter, som härmed äro före-
nade, hafva varit tillräckliga för att betaga en stor del af dessa
fiskare, särdeles de yngre, lusten att fortsätta med sitt yrke.
Också har endast sedan år 1872 fiskarens antal på dessa trakter
i märkbar grad aftagit, och en stor del af dem, som sålunda

öfvergifvit sina faders yrke, antingen gifvit sig till sjös eller
 egnat sig åt andra sysselsättningar, som äro mindre ansträngande
 och tröttande.

För att bevisa riktigheten af det sagda ber jag att få anföra
 ett yttrande af majoren Remmer, hvilken blifvit förordnad att upp-
 göra ritning och kostnadsförslag till iståndsättande af tvenne
 båthamnar vid Brantevik. Han säger deri bland annat: "Våg-
 brytaren synes vara grundlagd dels på förtimrade sänkkistor,
 dels "à pierres perdues", hvartill användts mycket stora rullstens-
 block. Det oaktadt är förstörelsen af sjön så genomgående och
 grundlig, att hela denna arm liknar ett af naturen danadt sten-
 ref", det vill säga det finnes ingenting qvar af hela anläggningen
 öfver vattnet, allt är jemnadt med vattenytan. Vidare säger han:
 "att fiskelägets vara eller icke vara i hufvudsak beror på en säker
 hamn torde lika litet kunna bestridas, som det är säkert, att
 dess invånare ej utan bidrag af allmänna medel mäta själftva
 bekosta de af mig föreslagna skyddsåtgärderna, hvarföre jag
 också lifligt tillstyrker, att sådana bidrag måtte dertill lemnas.
 Der är, såsom Herrarne finna, således alldeles nödvändigt att bi-
 drag härtill från statens sida lemnas. Men nu är frågan, *huru*
 skola dessa bidrag kunna komma fiskeläget till del? Stats-Utskottet
 säger, att man skall ingå till Kongl. Maj:t med en ansökning och
 så skola ingenjörer skickas dit för att göra undersökningar och
 upprätta planer med kostnadsförslag och slutligen skall Kongl.
 Maj:t ingå till Riksdagen med proposition i ämnet, hvarefter
 Riksdagen skall besluta deröfver. Om man använde det begärda
 anslaget af 30,000 kronor, på sätt här är föreslaget, så skulle derfor
 säkerligen tio båthamnar sådana som jag tänkt mig dem, kunna
 uppbyggas; men skall man gå till väga på det sätt Utskottet vill,
 så är det godt om hela anslaget förslår till byggande af *en* enda
 sådan, ty då blifva dessa anläggningar fördyrade på många sätt.
 Ingenjörerne skola då anlägga dessa "solida" hamnar af huggen
 sten eller béton, hvilka äro så vackra och bekväma att gå och
 promenera på, men för sitt ändamål alltför dyra och som icke
 göra mera nytta än de enkla stenarmar, som erfarne fiskare kunna
 sjelfve uppföra. Den hamnarmen, som förut fanns vid Brantevik,
 men som nu är förstörd, säges hafva varat i mannaminne till
 den ovanliga storm som den 13 November 1872 förstörde honom;
 och der åtminstone kan, enligt min tanke, lika mycket göras med
 4,000 kronor, rätt använda, som med 32,000, använda efter ingenjör-
 rernas planer. Detta kan väl låta otroligt, men jag känner så
 väl till förhållandena på stället, att jag kan försäkra att det är
 sannt.

Af dessa och öfriga af mig anförda skäl, får jag yrka bifall
 till herr Lyths förslag.

Herr Liss Olof Larsson: För min del kan jag icke finna
 annat, än att Stats-Utskottet har goda skäl för sin hemställan om
 afslag å de nu förevarande motionerna. Jag har visserligen icke
 varit närvarande i Utskottet vid denna frågas behandling, men

*Om statsbidrag
 för byggande
 af båthamnar
 vid fiskelägen.
 Forts.)*

Om statsbidrag
för byggande
af båthamnar
vid fiskelägen.
(Forts.)

då Utskottets ledamöter icke synas vara hugade att sjelfve försvara sitt förslag, så skall jag försöka att yttra något till dess försvar. Utskottet har, såsom det synes af betänkandet, förklarar att det anser motionerna förtjenta af ganska mycken uppmärksamhet. Men äfven om Utskottet erkänt detta vara förhållandet, icke kan väl Utskottet derföre, enligt min tanke, tillstyrka Riksdagen att anslå medel till företaget, om hvilka så föga utredning blifvit förebragt, som dem, hvarom nu är fråga. Den rätta vägen för dem, som vilja hafva understöd för att bygga dylika hamnar, är att med sina ansökningar ingå till Kongl. Maj:t, som väl icke lär underlåta, att, om företaget anses deraf vara förtjent, till Riksdagen inkomma med förslag i frågan. På detta sätt att tillvägagå hafva vi också exempel uti de nästföregående punkterna af detta betänkande, der Kongl. Maj:ts förslag blifvit af Stats-Utskottet tillstyrkt.

Man har visserligen i motionerna sagt, att anläggandet af dessa båthamnar är så högst nödigt, men der är icke sagt att fiskelägena sjelfva, som af båthamnarna skulle draga nytta, förklarar sig villiga att åtaga sig någon del af de kostnader, som för hamnbyggnaderna kunna erfordras, något som dock torde vara nödvändigt att få utredt, innan Riksdagen anslår medel för ändamålet. Att Riksdagen erkänner behofvet af dylika anläggningar och icke är njugg att anslå medel dertill, då förslagen derom efter förut skedd grundlig utredning, framställt af Kongl. Maj:t, visar sig också af de beslut Kammarerna nyss fattat i fråga om punkterna 9:o och 10:o i detta betänkande, der Kammarerna beslutat att för anläggande af tvenne andra båthamnar anslå för år 1877 tillsammans 83,300 kronor. Om Kammarerna godkänner förevarande punkt, der Utskottet ju erkänt de af motionären förebragta skälen förtjenta all uppmärksamhet, tror jag således att Kongl. Maj:t icke skall hafva något emot att vid kommande riksdag göra framställning om beviljande af anslag äfven för de af motionären nu ifrågasatta ändamålen.

Dessutom finnes emellan motionens motivering och den så kallade klämman en motsägelse, på hvilken jag vill fästa uppmärksamhet på det att Kammarerna må meddela rättelse, för den händelse motionen bifalles, och på det att detta beslut icke må komma att stå i strid med det beslut vi nyss fattat angående en hamn vid Halländska kusten. Det heter nemligen på förra stället, att bristen på båthamnar vid fiskelägena haft menlig inverkan på fiskerinäringen, derutinnan att den utgjort ett hinder för fiskarna att skaffa sig större båtar än sådana som vid annalkande storm med lätthet kunna uppdragas å land; men det oaktadt begäres i klämman anslag till "*smärre* båthamnar". Man skulle här af kunna draga den slutsatsen, att det skulle vara nödvändigt att anlägga *små* båthamnar för att kunna bygga *större* båtar. Detta är en motsägelse, som jag icke kan förstå. Den betyder visserligen icke så mycket, men den torde dock icke sakna sin inverkan på saken. Emellertid anser jag icke lämpligt, att Riksdagen så att säga på rak arm ställer till Kongl. Maj:ts förfogande medel,

hvilka Kongl. Maj:t sjelf icke funnit nödigt af Riksdagen äska och yrkar jag således på anförda skäl bifall till Stats-Utskottets hemställan.

*Om statsbidrag
för byggande
af båthamnar
vid fiskelägen.
(Forts.)*

Herr Nils Larsson i Tullus: För min del vill jag till fullo instämna i Stats-Utskottets yttrande i början af dess betänkande, då nemligen Utskottet förklarar att motionärens framställningar äro värda all uppmärksamhet; men deremot kan jag icke instämna i Utskottets motivering i öfrigt för dess hemställan om afslag å de väckta framställningarne, lika litet som jag kan instämna uti de skäl den näst föregående talaren anført för sitt yrkande om bifall till Utskottets betänkande i denna del.

Det har af såväl Utskottet som nyssnämnde talare blifvit sagdt att frågan icke skulle hafva blifvit så tillräckligt och fullständigt utredd, att Stats-Utskottet dermed kunnat taga befattning. Man synes således vilja fordra att man skall framställa ett fullständigt kostnadsförslag för hvarje förekommande fall, der man önskar bidrag af statsmedel. Jag ber dock att få fästa uppmärksamheten på att det icke är vanligt, i afseende å dylika understöd för andra arbeten som staten gifver och som vi i åtskilliga andra punkter af detta betänkande redan bifallit, att man vid motioner derom fogar kostnadsförslag. Aldrig inträffar det i afseende å väganläggningar, brobyggnader, hamnanläggningar, årensningar eller sjösänkningar m. m., att någon sådan utredning, som Utskottet nu ifrågasatt, till Riksdagen medföljer framställningen om statsanslags ställande till Kongl. Maj:ts disposition. En utredning af frågan göres visserligen, men denna utredning framläggas endast för Kongl. Maj:t, då vederbörande i hvarje speciellt fall göra ansökning om understöd af det anslagsbelopp Riksdagen för ändamålet ställt till Kongl. Maj:ts förfogande. Jag kan ej heller uppleta någon rimlig anledning, hvarför man här skulle hafva gått till väga på något annat sätt än man gör då man önskar statsbidrag till väganläggningar, brobyggnader och årensningar.

Jag tror visst att det är en sanning, såsom en af motionärerne nyss sade, att staten icke just gifver så stort understöd till fiskerierna som till andra näringar; men vi böra väl också erkänna att fisket endast är en binäring och att den därför icke kan göra anspråk på att få på långt när så stort understöd som till exempel jordbruket, hvilket likväl alldeles icke hindrar att fisket är förtjent af allt det understöd af staten, som denna näring billigtvis kan begära och af hvilket den är i verkligt behof. Att nu här föreligger ett verkligt behof synes mig framgå hufvudsakligen af hvad motionärerne anført derom, att fiskarebefolkningen vore i saknad af ordentliga båthamnar inom hvilka fiskarena vid annalkande stormar kunde finna skydd för sina båtar, hvarför de måste betjena sig af smärre sådana, som de kunde draga upp på land och på det sättet skydda för sjögången, en omständighet som åter gör att de icke kunna våga sig ut på öppna hafvet för att fiska, hvilket dock måste för dem vara af stor vigt, då en stor

Om statsbidrag
för byggande
af båthamnar
vid fiskelägen.
(Forts.)

del fisk, till exempel sillen, tidsals håller sig långt ute i hafvet, och till hvilket fiskes bedrifvande det således erfordras större båtar, emedan man icke gerna kan gifva sig till hafs med de små båtar, som annars kunna användas närmare land.

Hvad åter beträffar den motsägelse den siste ärade talaren trott sig hafva funnit i sjelfva motionen, då der i motiveringen talas om större båtar, men i sjelfva klämman begäres anslag för anläggande af smärre båthamnar, så ber jag att i det hänseendet få fästa hans uppmärksamhet på att båtar är en sak för sig och båthamnar en annan. Det har naturligtvis aldrig kunnat vara motionärernes mening att hamnarne skulle byggas så små, att icke större båtar skulle kunna inlöpa, utan, ehuru frågan varit endast om smärre båthamnar, har man väl ändå alltid tänkt att hamnarne skulle göras så stora, att der till och med skulle kunna inrymmas och förankras ganska stora båtar. Jag måste därför bekänna att jag nästan tror att denne talare, då jag tänker på den lätthet, hvarmed han annars plägar kunna intränga i och förmå att fatta meningen af hvarje fråga, nu visat någon benägenhet att söka förvända saken för att på det sättet skaffa sig skäl för sitt yrkande om bifall till Utskottets hemställan.

För min del vågar jag på anförda skäl instämman i motionärernes yrkanden om bifall till de af dem väckta motionerna.

Herrar *Malmberg*, *Häggström* och *Hjelm* instämde i Herr Nils Larssons anförande.

Herr Åke Andersson: Likaväl som det svenska folket har behof att tillvarataga den gröda, som växer på marken, likaväl är det i behof af hafvets alster; och det finnes välingen näringsgren, hvarigenom människan förtjenar sitt bröd, som blottställer henne för sådan lifsfara, som just fiskenäringen; och detta borde gifva oss anledning att ihågkomma denna klass af menniskor med något bidrag.

Jag begärde egentligen ordet med anledning af Herr Liss Olof Larssons yttrande, men då detsamma blifvit till alla delar besvaradt af Herr Nils Larsson inskränker jag mig att instämman med honom, men ber dock att få begagna tillfället att uttala min tacksamhet till Herr Axel Bergström för de ord, han i denna fråga yttrat.

Herr Jöns Rundbäck: I likhet med Stats-Utskottets öfrige ledamöter har jag ansett denna fråga ganska behjertansvärd, ehuru jag förmenat den hafva framkommit i en sådan form, att dess bifallande icke kunde, åtminstone af Utskottet förordas, men jag kan icke derföre instämman med den talare på stockholmsbänken, som påstod, att denna fråga var af större vikt än andra dylika. Jag åtminstone kan ej förstå, hvad skäl han haft för ett dylikt påstående; jag för min ringa del har alltid ansett det obehöfligt att åter väcka denna fråga till lif, då regeringen redan en gång förut, i fjor, framlagt henne till Riksdagens pröfning; och jag tror icke

heller att regeringen underlåter att framlägga några förslag, som den anser behöfliga. En sådan anmärkning från det hållet förefaller mig derföre alldeles obefogad. Man säger att ett dylikt anslag som detta borde ställas till Kongl. Maj:ts disposition i händelse af behof; men Kongl. Maj:t skall väl ändock, innan någon del af detsamma användes, vara öfvertygad om behofvet och af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hafva erhållit uppgift om kostnaden för den ifrågasatta hamnbyggnaden. Herr Lasse Jönsson har visserligen räknat ut, att kostnaden för byggandet af en fiskebåtshamn vid Brantevik skulle uppgå endast till 6,000 kronor; men chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har beräknat densamma till 32,000 kronor. Hvilken af dessa tvenne autoriteter skall man väl tro? Hvad kostnaden beträffar, kan den dessutom i allmänhet icke fullt tillförlitligt på förhand beräknas, synnerligast om jag tar i betraktande, hvad en viss annan hamnbyggnad i Malmöhus län, som ändå icke var något annat än en simpel fiskebåtshamn, skulle komma att kosta. Jag litade med afseende å den på Kongl. Maj:ts utredning; men oakadt den, som sagdt, blott var en fiskebåtshamn, uppgick kostnaden för densamma ändå till 50,000 kronor. Under sådana förhållanden är det klart att man ej kan obetingadt lita på någondera af nyssnämnda utredningar vare sig Herr Lasse Jönssons eller väg- och vattenbyggnadsstyrelsens; men den senare måste jag dock för min del gifva företrädet. För min del har jag visserligen intet emot beviljandet af 30,000 kronor för ifrågavarande ändamål, dock ej i den form, de äro begärda. Vi hafva nyss godkänt Stats-Utskottets hemställan om 20,000 kronors anslag till understödjande af mindre hamn- och brobyggnader samt upprensning af åar och farleder; och detta anslag borde då i stället hafva höjts, ty just der är rätta platsen jemväl för det af motionärerna begärda belopp, helst det beror på Kongl. Maj:t att pröfva, huruvida anslaget bäst tarfvas för dylika fiskebåtshamnar eller andra hamnar. Ej heller må man inbilla sig, att det af Herr Lasse Jönsson begärda beloppet skulle vara tillräckligt för uppgifna ändamålet. Jag åtminstone har sannerligen ej stort förtroende för Herr Lasse Jönssons så kallade utredning, utan litar, mera på chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens utsago. Är det så, att hamnen, bygd på ett oändamålsenligt sätt, skulle kosta 6,000 kronor, men 30,000, om den göres fullt ändamålsenlig, tror jag det senare vara att föredraga. För öfrigt betviflar jag, att på en öppen, för stormar och bränningar städse utsatt kust en hamn, hvars anläggning kan göras för endast 6,000 kronor, kan vara till allra ringaste nytta.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Lindmark: Jag skulle illa uppfatta stämningen i Kamraren i detta ögonblick, om jag nu besvärade med något längre anförande, och jag bryr mig derföre icke om att ingå i någon vederläggning af Herrar Liss Olof Larssons och Jöns Rundbäcks

Om statsbidrag för byggande af båtshamnar vid fiskelågen.
(Forts.)

Om statsbidrag
för byggande
af båthamnar
vid fiskelagen
(Ports.)

yttranden. Det förefaller mig som om de vid detta tillfälle, sin pligt likmätigt, hufvudsakligast talat för uniformen.

Behovvet af lämpliga hamnar för fiskarens båtar förefinnes och kan ej vederläggas vare sig genom den förre talarens försök att i motiveringen till den ena motionen uppställa en motsägelse mot klämman eller den senares påstående att dylika anslagsfordringar för att kunna bifallas, endast måste hafva kommit från Kongl. Maj:t.

Jag vill, såsom sagdt är, icke förlänga diskussionen i detta ämne, utan fullföljer endast mitt yrkande om bifall till motionärernes förslag.

Herr Granlund: Då för 2 år sedan i Stats-Utskottet förevar en fråga, rörande åtskillige en motionärs yrkande om beviljande af 10,000 kronors anslag för husslöjdens befrämjande, yttrade Utskottet, att frågan icke var fullt utredd, hvarföre det afstyrkte bifall till förslaget, hvilket dock lyckades husslöjdens vänner att i denna Kammare genomdrifva. Jag vill nu fråga, om icke detta anslag, som ställdes till Kongl. Maj:ts disposition, blifvit fullkomligt väl använt. Jag tror också, att denna fråga bör vara tillräckligt utredd, nemligen att behovet förefinnes, och det är ju klart, att innan anslag till någon sådan hamnanläggning, hvarom här är fråga, af Kongl. Maj:t medgifves, behovet af densamma blifver bestämdt utrönt. Detta lilla anslag till fiskerinäringen är derföre i min tanke af behovet påkalladt. Ingen näring i vårt land åtnjuter så ringa understöd som denna, hvilken dock är af ganska stor betydelse för landet. Som jag tillbragt ett par somrar på vestkusten, har jag sjelf varit i tillfälle att se dessa fiskares mödosamma arbete för sin utkomst och den nöd, hvari de stundom lefva, och säkert är förhållandet värre på andra trakter, och jag kan derföre icke motsätta mig beviljandet af det lilla understöd, hvarom nu är fråga.

Jag yrkar bifall till motionärernes förslag.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Oaktadt jag för min del är för motionärernes förslag, kan jag icke instämma i det klander som här uttalats mot Stats-Utskottet, ty det är en gammal praxis, att Utskottet sällan tillstyrker bifall till dylika förslag, när de väckts af enskilda motionärer. Utskottet har också i detta fall ett godt stöd uti en hel massa prejudikat. Och det torde också vara riktigast, att Utskottet åtminstone i sådana frågor, som nu föreligga till afgörande, går mycket försigtigt och varsamt till väga. Det tillkommer deremot Riksdagen, i hvarje särskildt fall att besluta, och särskildt nu afgöra huruvida den i förevarande fall vill anslå det begärda beloppet eller icke, och det är Riksdagen obetaget att, oaktadt Stats-Utskottets afstyrkande, pröfva de skäl, som tala för eller emot motionärernes förslag. Att af en sådan anledning rigta några anmärkingar mot Stats-Utskottet, tror jag derföre icke vara på sin plats.

Jag ber dock, att med anledning af Herr Jöns Rundbäcks

yttrande få fästa uppmärksamheten på en omständighet. Han kom till den slutsats att, om man stälde nu ifrågavarande anslag till Kongl. Maj:ts disposition, skulle anläggningen af båthamnar blifva ofantligt mycket dyrare, hvilket visat sig just af den utredning, Herr Lasse Jönsson lemnat. Men i stället torde det blifva ett aldeles motsatt förhållande. Ty om Kongl. Maj:t för ifrågavarande ändamål får något belopp till sin disposition, bör Kongl. Maj:t väl också ega rätt, att för hvarje särskildt fall pröfva, huruvida gjord framställning om hamnanläggning förtjenar afseende, äfven om icke frågan är utredd genom bifogadt kostnadsförslag, som är upprättadt af väg- vattenbyggnadsstyrelsen, eller någon medlem af denna corps. Det var derföre jag yrkade, att senare delen af motionärernes förslag måtte återtagas eller bestämmelsen, att beloppet af det anslag, Kongl. Maj:t beviljar, nödvändigt skall begränsas af vederbörandes kostnadsförslag; ty detta tillägg skadar saken mera än det gagnar den. För min del är jag öfvertygad, att dessa fiskare äro mycket mera praktiska och bättre förstå, huru en sådan båthamn skall anläggas än mången vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Detta har också visat sig just genom det kostnadsförslag, som åtföljt Herr Lasse Jönssons motion, hvilket af fiskarena blifvit helt och hållet kasseradt; dels emedan det är för dyrt, och derföre är utförbart, så vida ej staten sjelf vill bekosta hela företaget, och dels derföre, att det är opraktiskt. Jag tror det derföre vara af stor vigt, att Kongl. Maj:t icke uteslutande måste fästa sig vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag, utan äfven vid sådana uppgjorda och godkända af fiskarena sjelfva, blott att dessa ställa full garanti för anläggningens verkställande och framtida bestånd. Jag vidhåller derföre fortfarande mitt förra yrkande.

*Om statsbidrag
för byggande
af båthamnar
vid fiskelägen.
(Forts.)*

Herr Lasse Jönsson: Jag har visst icke klandrat Statsutskottet för dess i ämnet framlagda förslag och ännu mindre dem, som påstå, att Utskottets förslag är det enda rätta. Olika åsikter kunna ju förekomma i hvarje fråga, och äfven i denna må ju hvar och en hafva sin. Jag vill emellertid med några ord bemöta Herr Jöns Rundbäck, som yttrade, att motionärernes förslag icke borde antagas, derföre att sådana hamnar, som deri afses, icke skulle kunna motstå den häftiga stormen och bränningarne. Jag vill fästa uppmärksamheten på, att här är fråga om båthamnar på 4 à 5 fots djup och icke, såsom efter herrars ingenjörers förslag vanligt är, om djuphamnar på 11 à 12 fots vatten. Dessa senare, som anses böra utföras med s. k. betongjutning är ganska kostsam och som ändå ofta illa motsvarar ändamålet, hvarom jag vill anföra ett exempel. Såsom vi veta, beviljades år 1873 till Cimbrishamn för hamnanläggning ett anslag af 50,000 kronor och samhället anslog enahanda belopp, men i Oktober 1875, då betongjutningen blef färdig, uppstod en häftig storm, som bräckte betonen, och nu återstår obetydligt af hela det vackra och dyrbara arbetet. Man ser således, att denna fråga äfven har sin praktiska sida att beakta, och jag tror derföre,

Om statsbidrag att en grof stenarm med praktisk skicklighet utlagd kan ega för byggande samma uthållighet och bestånd, som en fin och väl utförd betong af båthamnar gjutning. vid fiskelägen.
(Forts.)

Herr Liss Olof Larsson: Jag har begärt ordet med anledning af Herr Nils Larssons senaste yttrande, hvilken sökte göra sig qvick, angående den motsägelse jag trott mig finna i motionens motivering och dess kläm. Oaktadt både hans och andras här meddelade förklaringar, står jag fast vid hvad jag sagt, och stödet derfor hemtar jag såväl från den Kongl. propositionen som från det beslut Kammaren nyss fattat; jag ber nu att få påpeka detta.

I motionen står det att fiskeri-idkarne lida stort men deraf att de icke ega några båthamnar, enär de af brist på sådana icke kunna använda större båtar för fisket än sådana, som kunna dragas upp på land, då de icke begagnas. Vänder jag nu om bladet och läser motiveringen till 9 punkten, så finner jag den alldeles lika med motionärernes; men i berörda punkt beviljades på grund af sådan motivering anslag för en *båthamn*, här deremot, med precis samma motivering, yrkas det anslag skall lemnas för byggande af *smärre båthamnar*. Jag tror att herrarne måste medgifva att härutinnan ligger någon inkonsequens, och att mitt påstående om tvetydighet i motionen, icke var ogrundadt.

Mitt yrkande om bifall till Utskottets förslag vidhåller jag.

Herr Jöns Pehrsson: Det vore ganska bra, om vi snart kunde få slut på denna fiskarefråga, men jag kan icke underlåta att varna motionärerne för den fäfänga att tro sig kunna skaffa motioner framgång, hvilka såsom dessa, afse endast den fattigare befolkningens gagn. Vi hafva nyss beviljat ett anslag af icke mindre än 50,000 kronor till en hamnanläggning vid ett annat fiskeläge; och jag skulle visst icke hafva något emot om det af motionärerne begärda anslaget beviljades, ty det skulle komma fattigt folk till godo. Men det anslaget, likasom ett annat för liknande ändamål å 33,000 kronor, hade blifvit begärdt af Kongl. Maj:t. Hade det nu ifrågavarande förslaget gått genom Regeringens hand, då hade det nog också allt varit bra, då hade detsamma förvisso ansetts behöfligt. I nu förevarande fall vågar jag dock anhålla, att Kammaren för en enda gång måtte göra ett undantag från regeln, samt behjerta deras sak, för hvilka anslaget begäres.

För min del anser jag visserligen att man för ändamålet lämpligast skulle kunnat höja det under punkten 6 i Utskottets utlåtande uppförda anslag under rubrik "för understödjande af mindre hamn- och brobyggnader samt apprensning af åar och farleder"; men då så ej skett, skulle Kammaren utan fara kunna behjerta motionärernes förslag, för hvilka i min tanke lika goda skäl tala, som för den frikostighet Kammaren förut vid andra liknande tillfällen ådagalagt.

Herr Billström: Med anledning af Herr Liss Olof Larssons yttrande angående "smärre båthamnar för större båtar" vill jag endast tillkännagifva, att, ehuru jag icke så noga har reda på storleken af de fiskebåtar, som användas på södra Sveriges och Gotlands kuster, jag likväl förmodar, att dessa farkoster, som äro afsedda att skyddas genom ifrågavarande hamnar eller vågbrytare, äro, om ock betydligt större än de farkoster fiskarena kunna utan svårighet draga upp på land, likväl icke så lastdryga som de fiskefartyg, hvilka under benämning storbåtar användas på Bohusländska kusten och ofta mäta ända till 20 nyläster, hvarföre förstberörda farkoster mycket väl kunna skyddas på sätt motionärerne föreslagit.

Om statsbidrag för byggande af båthamnar vid fiskelägen.
(Forts.)

Jag vidblifver derföre mitt yrkande om bifall till deras förslag.

Öfverläggningen var slutad. Enligt de yrkanden, som derunder blifvit gjorda, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan, dels på bifall till den af Herr Lyth med flera väckta motion N:o 116, dels ock på antagande af det förslag, Herr Sven Nilsson i Efveröd uti sitt nu afgifna yttrande framställt; och ansåg Herr Talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till Herr Lyths med fleras nyss omförmälda motion. Votering begärdes, i anledning hvaraf, och sedan, enligt derom särskildt fattadt beslut, såsom ja-proposition antagits bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick, nu uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller i oförändradt skick hvad Stats-Utskottet hemställt i 12:te punkten af utlåtandet N:o 28, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med bifall till Utskottets hemställan så vidt den rör Herr Lasse Jönssons motion, men med afslag å Utskottets hemställan i öfrigt, bifallit den framställning som innefattas i den af Herr Lyth med flera afgifna motion N:o 116.

Omröstningen, i grundlagsenlig ordning företagen, utföll med 58 ja mot 95 nej; och hade Kammaren således beslutit enligt nej-propositionen.

Som tiden nu var långt framskriden, uppsköts den vidare föredragningen af det föreliggande Utlåtandet till Kammarens nästa sammanträde.

§ 8.

Anmälades och bordlades följande inkomna ärenden:

Andra Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskotts utlåtanden:

N:o 6 (i samlingen N:o 20), med anledning af väckt förslag om revision af gällande föreskrifter rörande eder och deras användande; och

N:o 7 (i samlingen N:o 21), i anledning af Herr C. F. Tolls motion N:o 99, angående skjutsandes skyldighet att afvakta re-sandes ankomst; samt

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtande:

N:o 7 (i samlingen N:o 22), angående skrifvelse till Kongl. Maj:t om indelta härens uppsättande och underhåll af staten m. m.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

Herr <i>E. J. Mallmin</i>	under	4 dagar	f. o. m.	den 9	i denna månad.
Herr <i>J. A. Sjö</i>	”	14	”	”	15
Herr <i>J. Sandstedt</i>	”	8	”	”	16
och Herr <i>A. Andersson</i>					”
i Smedsbyn	”	14	”	”	16

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 12 på natten.

In fidem:

Gustaf Westdahl.